זון אויפגאנג — 4.19
זון אונטערגאנג — 8.41

די איינציקע אידישע
ציימונג
אין מערב קאנאדע,
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאָג

אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער:
אמסטערדם קלאר און מילד

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 124. Winnipeg, Mon. June 23, 1930. Published daily except Saturday and Sunday

דערשיינט יעדן טאָג חוץ שבת און זונטאג

מאָנטאג כז׳ סיון, תר״ץ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
JUN 30 1930
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

מאנדאטן קאָמיסיע קריטיקירט בריט. רעגירונג

לענינגראדער קהלה קריגט איר שול צוריק

באריכט אז רבי לאזארעוו וועט באפרייט ווערן פון פארשיקונג

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

מאסקווע, יוני 23 (איטא). — די אידישע רעליגיעזע פארשטייער פון לענינגראד זיינען אינפארמירט געווארן פון׳ם לאקאלן סאוועט, אז עס ווערט זיי דערלויבט צוריק צו פארזאמלען אין א בית־התפלה די גרויסע לענינגראדער שול.

דער "איטא" ווערט אויך באקאנט, אז די רעגירונג האט בדעה צו באפרייען דעם לענינגראדער הויפט רב, רבי לאזארעוו, פון פארשיקונג אין נארים, דערלויבנדיק אים צו וואוינען אין אלע שטעט פון סאוועטן פארבאנד, אויסער מאסקווע און פיר אנדערע צענטרען.

רבי לאזארעוו איז ארעסטירט און פארשיקט געווארן אויף דער קלאגע פון אנדערע האלטן פארבינדונגען מיט אויסלענדישע ארגאניזאציעס.

קאנאדע נעמט אריין דריי מאל מער פון אמעריקאנער טוריסטן ווי אמעריקע פון קאנאדער

וואשינגטאן, יוני 23. — אמעריקאנער טוריסטן האבן אויסגעגעבן אין קאנאדע אין יאר 1929 די סוכע פון 289 מיל. דאס בעת די קאנאדער טוריסטן האבן אויסגעגעבן אין די שטאטן פאר דעם יאר בלויז 91 מיליאן דאלאר. — לויט אן אפשאצונג פון׳ם קאמערץ דעפארטמענט.

די אפשאצונג באזירט זיך אויף דער צאל אוטומאביל׳ן וואס האבן איבערגעקרייצט די גרעניץ אין איין ריכטונג אדער א צווייטער, און אויף ענטפערס פון מאטאריסטן אויף פראגע בויגנס וואס זיינען צווישן זיי פארטיילט געווארן.

——(::)——

עניפטן ווידער אונטער דיקטאטארישן רעזשים

קאיראָ, עניפטן, יוני 23. — קעניג פואד, באשטימענדיק אזמאיל סידקי פאשא צום פאסטן פון פרעמיער, האט אריסגעלאזן א דעקרעט וואס סוספענדירט דעם פארלאמענט און די קאנסטיטוציע ביז נאָוועמבער.

דער נייער פרעמיער האט געווארנט די וואפד (נאציאנאליסטישע) פארטיי, אז׳ געפירט פון דעם לעצטן פרעמיער, מוסטאפא נאחאס פאשא, אז ער וועט אנהאלטן אן אנדרענונג אין לאנד מיט אלע נויטיקע מיטלען.

לענינגראדער קהלה קריגט איר שול צוריק

באריכט אז רבי לאזארעוו וועט באפרייט ווערן פון פארשיקונג

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

מאסקווע, יוני 23 (איטא). — די אידישע רעליגיעזע פארשטייער פון לענינגראד זיינען אינפארמירט געווארן פון׳ם לאקאלן סאוועט, אז עס ווערט זיי דערלויבט צוריק צו פארזאמלען אין א בית־התפלה די גרויסע לענינגראדער שול.

דער "איטא" ווערט אויך באקאנט, אז די רעגירונג האט בדעה צו באפרייען דעם לענינגראדער הויפט רב, רבי לאזארעוו, פון פארשיקונג אין נארים, דערלויבנדיק אים צו וואוינען אין אלע שטעט פון סאוועטן פארבאנד, אויסער מאסקווע און פיר אנדערע צענטרען.

רבי לאזארעוו איז ארעסטירט און פארשיקט געווארן אויף דער קלאגע פון אנדערע האלטן פארבינדונגען מיט אויסלענדישע ארגאניזאציעס.

צוואנציק אידן שווער פארוואונדעט דעט פון רומענישע כוליגאנעס

פאליציסטן האבן זיך גלייכגילטיק צוגעקוקט ווי כוליגאנעס אין בעלץ האבן געטמיט אידן

(ספעציעלע טעלעגראמעס צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

ווין, יוני 23 (איטא). — די ערנסטע אנטי־אידישע עקסצעסן וואס זיינען פארגעקומען אין בעלץ ווערן באשטעטיקט אין דער קישינעווער רוסישער צייטונג "בעסאראבסקאיע סלאווא" וואס איז אנגעקומען אהער. די צייטונג באריכטעט, אז צוואנציק אידן זיינען ערנסט צעטמיט׳ט און פארוואונדעט געווארן, איינשליסנדיק בעריש גיק, וועלכער איז געשטאָרבן געווארן, און בן־ציון כואוועס, וועמעס קאפע איז געשפאלטן געווארן פון די כוליגאנעס.

אויך די נאנצע פאמיליע ארמאן איז שווער פארוואונדעט געווארן און איז צו׳געמוטען געווארן אין שפיטאל. דאס זעלבע אויף מיט א פרוי מיט׳ן נאמען ציפע קאץ.

א צאל אנדערע אידן זיינען פארוואונדעט געווארן מיט שטיינער אין די נאסן, און אנדערע זיינען געשלאגן געווארן אין זייערע הייזער, וואוהין די קוזיסן האבן אריינגעדרונגען. אין בראטיאנו נאס נו. 38, איז צוזאמען מיט די אידן פארוואונדעט געווארן אויף א קריסטלאכער שכן, וועלכער האט אויסגעזעהן ווי א איד.

די אידן האבן פארגרופן א פראטעסט וועגן דעם זעלבן אונט אין בערזע זאל, וואו איינעקע פון די פארוואונדעטע זיינען געווען געווארן, א קאמיטעט פון 20 איז דערווייל געווארן צו ווענדן זיך צו דער רעגירונג אין בוקארעסט מיט דער פארדערונג, אז די באאמטע זאלן אראפגעזעצט ווערן אין שטאט, ווייל עס איז דערווייל געווארן, אז די פאליציי האט זיך גלייכגילטיק צוגעקוקט צו די אטאקעס פון די קוזיסן, באהאלטנדיק זייערע פאליציי נומערן, כדי מען זאל ניט קאנען אראפנעמען זייערע נומערן און באריכטן אויף זיי. עס ווערט אויך דערווארטעט, אז דער קאמיטעט זאל בעטן אן אודיענץ ביים קעניג.

——(::)——

סיעמיאטשער רבי געשטארבן

וואַרשע, יוני 23 (איטא). — דער סיעמיאטשער רבי, ר׳ בנימין אליהו רעמיקאווסקי, איז דא געשטארבן אין עלטער פון 58 יאר. דער קערפער איז אפגעשיקט געווארן קיין סיעמיאטיטש צו באערדיקט ווערט.

קאמיסיע געפינט גרויסן עולם מתפללים ביים כותל־מערבי

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

ירושלים יוני 23 (איטא). — דער כותל מערבי פלאץ איז געווען געפאלט מיט מתפללים פון אלע אידישע שיכטן, ווען די כותל־מערבי קאמיסיע איז אומפאיציאל געקומען צו באזוכן דאס פלאץ נעבטן פרי, באגלייט פון׳ם דיסטריקט קאמישאנער קין שו האוסט.

די קאמיסיע מיטגלידער האבן פארזיכטיק שטודירט די אנגעגנען צום כותל־מערבי און האבן באזוכט דעם מופטס צימערן. וואס קומן ארויס צום ברוק.

די מוסולמאנער האבן אפגעהאלטן נעכטע אויסערגעוויינלאכע נאטס־דינסטן אין "אגוויע", — א פארלאזענע מאשיע צו לינקס פון׳ם הויפט־צוגאנג.

וועדט אויפגעפאדערט צו דער־פירן פינקטלאך מאנדאט פארפליכטונגען

(ספעציעל פאר "דאס אידישע וואָרט")

זשענעוא, יוני 23 (איטא).— די מאנדאטן קאמיסיע האט געשלאסן די פארהאנדלונגען וועגן דער פאלעסטינער פראגע אנגענומענדיק איינשטימיק די אבסערוואציעס פון דער רעדאקציאנערער קאמיסיע, אן וויכטיקע ענדערונגען.

דער באריכט אויבער נעמט א שטעלונג צו די לעצטע אומרוהן, צום באריכט פון דער שאו קאמיסיע און צו די פעטיציעס פון די אידן און פון די אראבער. דערביי ווערט קריטיקירט די האלטונג פון דער בריטישער רעגירונג בעת די אומרוהן, און זי ווערט אויפגעפאדערט זי זאל ענערגיש דורכפירן אלע אירע פארפליכטונגען אונ׳טער׳ן מאנדאט.

די אבסערוואציעס פון דער קאמיסיע וועלן וואַרשיינלאך ניט פארעפנטלאכט ווערן ביז צום סוף חודש יולי.

מאס־מיטינג פארראפן פון קצבים און האלסיילערס פאדערט באלדיקן אויס־גלייך פונ׳ם בשר־כשר סכסוך

קלייבט אויס קאמיטעט צו פארהאנדלען מיטן צווייטן צד

א גרויסע מאסן פארזאמלונג פארראפן פון די אידישע פלייש האלסיילערס און קצבים, איז נעכטן אפגעהאלטן געווארן אין גרויסן תלמוד־תורה זאל, וואו איבער זעקס הונדערט מענשן — וויניפעגער אידן פון פארשיידענע שיכטן און קלאסן, זיינען אנוועזנד געווען, צו באטראכטן די בשר־כשר לאגע.

מר. פיליפ ראדזשערס איז געווען פארזיצער פון דער פארזאמלונג. מר. מ. אווערבאך, דער הויפט־רעדנער האט אין א איינגעהענדער רעדע דערציילט די איינצעלהייטן, אויף וויפל עס איז אים געווען באקאנט, ווען דעם בשר־כשר, שטרייט וואס עס קומט שוין פאר אין וויניפעג פאר די לעצטע 3 וואכן.

רבי זילבערשטיין, וועלכער איז געווען אין זאל צווישן דעם עולם, איז איינגעלאדן געווארן פון דעם פארזיצער צו פארנעמען א פלאץ אויף דער פלאטפארמע. נאך דעם ווערט צו רבי זילבערשטיין, וועלכער האט דערקלערט, אז דער סענט וואס איז פון׳ם רבנים ארויפגעלייגט געווארן אויף כשר׳ע פלייש איז ניט קיין טאקסע נאר דאס איז אן ארויפגעלייגטער סענט אויף יעדן פונט פלייש וואס דארף באצאלט ווערן פאר כשרות פערסאנאל — די דריי רבנים, שוחטים, משגיחים און א. וו. רבי זילבערשטיין האט פארענדיקט זיין רעדע אויסדריקנדיק די האפענונג, אז דער סכסוך וועט אויפגעלייזט ווערן צו אלעמעס צופרידנהייט.

צווישן די אנדערע רעדנער זיינען געווען: מר. סילווער, מר. סעם ליבערמאן, פון די פלייש־האלסיילערס, און מר. ס. ב. לעווין.

א קאמיטעט איז דאן אויסגעקליבן געווארן, וואס זאל אנפירן פארהאנדלונגען מיט דעם צד פון די רבנים וועגן דעם אלריקן אויסגלייך פונ׳ם סכסוך (דער טעקסט פון די רעזאלוציעס אנגענומען ביי דער פארזאמלונג איז פארעפנטלאכט אויף דער לעצטער זייט).

——(::)——

רעדזשינער לופטפליער אומגעקומען אין אומגליק אין וויניפעג

דזשיימס היל, 23 יאהריקער זון פון וו. ה. א. היל, פראמינענטער "בראוקער" פון רעדזשיינע, איז נעכטן געטויט געווארן אין אן עראפלאן אומגליק אין וויניפעג, אראפפאלנדיק מיט זיין קליינעם עראפלאן ארום צוויי מייל פון סטיווענסאנס לופטפעלד.

דער עראפלאן, איינער פון די קלענסטע טיפן, מיט א צעבראָכענעם פליגל, איז אראפגעפאלן פון א הויכקייט פון 3.500 פוס. הונדערטער מענשן האבן בייגעוואוינט די טראגעדיע. דער קערפער פונ׳ם יונגן לופטפליער איז געשמעטערט געווארן אויף שטיקלאך צוזאמען מיט׳ן עראפלאן.

דר. בלייך נאמינירט קאנסערוואטיוו קאנדידאט פון נארט־וויניפעג

דר. מ. ר. בלייך

אויף א קאנווענשאן פון נארט־וויניפעגער קאנסערוואטיוון, אין סט. דזשאנס טעכניקאל הייסקול, פרייטאג אוונט, איז דר. מ. ר. בלייך איינשטימיק נאמינירט געווארן קאנדידאט פאר די קרוינונג וואהלן, יולי 28טן.

דר. בלייך האט פארטאטן דעם באנער פון דער קאנסערוואטיוו פארטיי ביז דעם יאר 1921.

גרויסער עולם באטייליקט זיך אין בית־יתומים יובילי פייערונג

ניפעגער און מערב קאנאדער אידן אויסגעדריקט א דאנק צו דער בראנפמאן משפחה פאר זייער פייער ביישטייערונג די ברידער עלן און סעם בראנפמאן האבן אידישע רעדנער אויסגעדריקט זייער האפענונג און צוטרוי, אז די וויניפעגער און מערב קאנאדער אידן וועלן אויף אין דעם צוקונפט שטיצן דעם בית־יתומים, פונקט ווי זיי האבן דאס געטאן אין דער פארגאנגענהייט. און זיי וועלן אפווישן דעם איצטיקן דעפיציט פון $14.000 וואס דער בית־יתומים האט אויף זיך. מר. עלן בראנפמאן האט געלויבט מר. אסאווסקין אלס א פעאיקן סופעראינטענדענט.

מר. מ. דזש. פינקלשטיין האט מיט טרערן אין זיין קול דערמאנט די פארשטארבענע פיר איבערגעגעבענע טוער פון בית־יתומים: מרס. זאלצמאן, ראבין סעמויעל, דר. פריד און דעם פארשטארבענעם פרעזידענט און כלל־טוער, ע. ר. לעווינסאן.

מר. א. א. היפס האט אויסגעדריקט׳ן באוואונדערונג צו דעם בית־יתומים, ער האט געלויבט די אינסטיטוציע און ער האט אויסגעדריקט זיין האפענונג, אז די אידישע יתומים פון וויניפעג און מערב קאנדע וועלן געשטיצט ווערן אויף א בכבוד׳יקן אופן. צום שלוס האט געדעט מר. וו. טאייעס און ער האט אויך באגריסט די טוער פון בית־יתומים.

א קינד פון בית־יתומים האט אן א שיינער רעדע באראנקט אינ׳ם נאמען פון די קינדער מר. אסאווסקין און אלע שטי׳צער פון בית־יתומים פאר דער היים וואס מען האט זיי געגעבן.

מר. א. אסאווסקי האט אויסגערופן די קינדער פון בית־יתומים וועלכע האבן געוואונען די סקאלערשיפס און ער האט זיי פארגעשטעלט פאר׳ עורס.

איידער די רעדנער האבן זיך אנגעפאנגען איז געגעבן געווארן א מוזיקאלישע פראגראם פון די קינדער פון בית־יתומים און פון דעם וויניפעגער אידישן געזאנג פאראיין.

דער בית־יתומים ארקעסטער האט געשפילט אייניקע נומערן און דער געזאנג פאראיין צוזאמען מיט׳ן בית־יתומים כאר אונטער דער לייטונג פון ב. בראנשטיין, האבן געזונגען אייניקע לידער, וואס זיי׳נען זייער גוט אויפגענומען געווארן פון דעם גרויסן עולם.

נעכטן א נאנצן טאג איז דער בית־יתומים באזוכט געווארן פון א סך מענשן פון וויניפעג, ווי אויך געסט פון מערב־קאנאדער שטעט און שטעטלאך.

די ליידים סאסייטי פון בית־יתומים האט נעכטן אונטן ביי דער פארזאמלונג צונעטראגן א טשעק פון דריי טויזנט דאלאר און אנדערע ביישטייערונגען זיינען געמאכט געווארן.

די פייערונג פארענדיקט זיך מיט א קאנפערענץ היינט נאכמיטאג, און מיט א "דינער" היינט 6.30 אונט, אין בית־יתומים (ניט אין א האטעל, ווי עס איז פריער אנאנסירט געווארן), נאכנעפאלט מיט א קאנפערענץ צו באטראכטן פרעגער פאר וויטערדיקער ארבעט.

——(::)——

ווייניפעגער אידישער פאבריקאנט געערט אויף קאנווענשאן

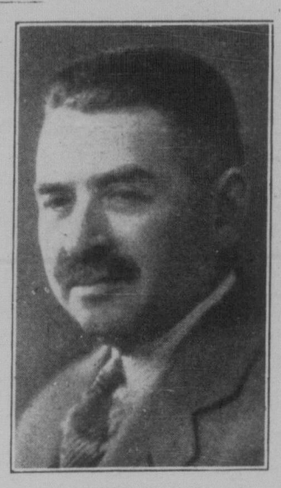

הערי שטיינבערג

מאנטרעאל, יוני 21. — הערי שטיינבערג, פון דער מאנארק אוועראל קא., וויניפעג, איז דערווייל געווארן ווייצעפרעזידענט פון דער "מענערזיגן אסאסיאיישן אף גארמענט מאנופעקטשורערס", אויף דער קאנווענשן פון דער דאזיקער קערפערשאפט אפגעהאלטן דאס. סי. יו. סאמערס, פון "קווין דרעס און וועיסט", איז ווידער דערווייל געווארן פרעזידענט פון דער אסאסיאציע.

מר. הערי שטיינבערג, וועלכער איז לעצטנס באערט געווארן פון די פאראייניקטע שטאטן, דורך זיין באשטימונג אלס מיטגליד פון דער סטאנדאריזיישן קאמיסיע, איז געווען ספעציעל איינגעלאדען צו דער קאנאדער קאנווענשן, וואו ער האט געזאגט פארלייגן א פלאן פאר סטאנדאריזאציע אין דער קליידער אינדוסטריע אין קאנאדע. ליידער האט מר. שטיינבערג ניט געקאנט פארלאזן ווייניפעג אין צייט צו באטייליקן זיך אין דער קאנווענשן.

זיין ארבעט פאר דער אנטוויקלונג און העכערער אפשאצונג פון דער אוועראל אינדוסטריע אין קאנאדע איז אבער אנערקענט געווארן, מיט זיין דערווייל׳ונג ווי א ווייצ־פרעזידענט פון דער אויבערדערמאנטער ארגאניזאציע, כאטש ער איז ניט געווען אנוועזנד ביי דער קאנווענשאן.

מר. שטיינבערגס פייאיקייט צו אנארויזירן און ריכטן אפשאצן די גרונדן פון דער קליידונג אינדוסטריע, זיין ווייטער בליק און פאראויסזאגונגס קראפט, ווערט אנערקענט פון די פירער פון דער אינדוסטריע אין די שטאטן. זיינע אפשאצונגען און אנאלייזן ווערן אפט געדרוקט אין די צייטונגען און זשורנאלן געווייזט מעט דער דאזיקער אינדוסטריע. פאר דעם לעצטן מאנאט זיינען פארעפנטלאכט געווארן זיינע ארטיקלען אין אזעלכע פראמינענטע צייטונגען ווי "די דיילי ניוס רעקארד" פון ניו־יארק און "די קלאטהינג טרייד דזשורנאל".

יאנג "דזשודעא" קאנווענשאן באשליסט צו דערמוטיקן עלטערן צו שיקן זייערע קינדער לערנען אין א״י

לאנגברעניטש, נ. דזש., יוני 23 (איטא) די 2טע יעראלאכע קאנווענשאן פון "יאנג דזשודעא" האט אויף איר לעצטער סעסיע היינט באשלאסן אנצופירן א קאמפיין צו דערמוטיקן אמעריקאנער עלטערן צו שיקן זייער קינדער קיין ארץ־ישראל פאר זייער מיטל־שול בילדונג.

עס איז אויך באשלאסן געווארן צו האבן א קאנפערענץ פון אנגעזעענע בילדונגס טוער, צו רעווידירן דאס בילדונגס פראגראם פון "יאנג דזשודעא". א באשלוס איז אויך אנגענומען געווארן דורכצופירן א נאציאנאלן אראטאריש קאנקורס דעם קומענדיקן יאר.

א בודזשעט פון 30 טויזנט דאלאר פאר דעם לויפנדיקן יאר איז אנגענומען געווארן. אויסער די אויסגאבן אויף דעם זשורנאל פון "יאנג דזשודעא". דער דעפיציט פון לעצטן יאר, איז באריכטעט געווארן, איז אפגערייניקט געווארן מיט דער הילף פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע פון אמעריקע.

לואיס ליפסקי, בערנארד זעמל און מרס. ארטשיבאלד סילווערמאן האבן אדרעסירט די נעכטיקע סעסיע.

נייטן שטראוס איז ווידער דערווייל געווארן ערן פרעזידענט, און דר. איזראעל גאלדשטיין, פרעזידענט.

ליפסקי רופט צו אייניקייט און דיסציפלין

וועסטענד, נ. דזש., יוני 23. — אדרעסירנדיק דא די קאנווענשאן פונ׳ם אר־דען בני־ציון, האט לואיס ליפסקי געזאגט, אז די ציוניסטישע ארגאניזאציע נויטיקט זיך אין א געפיל פון סטאביליטעט און אחדות אין אירע אייגענע רייען, אזוי גוט ווי אין דיסציפלין. ער האט פארלאנגט א פאראייניקונג פון אלע כחות צו דער קרי־מענדיקער ציוניסטישער קאנווענשאן אין קליוולאנד.

מר. ליפסקי האט אויך אטאקירט די פאליטיק פון ענגלאנד און האט דער־קלערט, אז זי מוז ענדערן איר ארץ־ישראל פאליטיק, אין אנקלאנג מיט׳ן מאנדאט.

יונגע פרוי שטארבט פלוצלונג אויף א געהיימניספולן אופן

איסטעניר, סאסק., יוני 21. — דער נאנצער געגנט איז אויפגערודערט פונ׳ם פלוצלומדיקן געהיימניספולן טויט פון מרס. בערט קראפארד, פון קילד־ספרינגס, 16 מייל פון דאנען, און מען קאן זיך אויף דעם ניט פארעפנען, כאטש דאס האט פאסירט מיט איבער א וואך צוריק, פאראכטאגן פרייטאג.

מרס. קראפארד איז געווען א יונגע פרוי, איינגאנצן 23 יאר אלט, אבער זי האט שוין געהאט פינף קליינע קינדער, דאס עלטסטע פון וועלכער איז בלויז 6 יאר אלט.

לעצטן פרייטאג איז דער מאן אוועק אין פאסט־אפיס נאך זיין פאסט, און מרס. קראפארד איז געבליבן אליין מיט די קינדער. זי האט געגעבן די קינדער עסן און איז דערנאך אוועק אין איר צימער, אנזאגנדיק די קינדער ניט ארייننצוגיין אין דער פאטער. דעם קומען, ווייל זי וויל דורכשלאפן אביסל.

מר. קראפארד איז באלד געקומען אהיים, און ווען ער איז אריין אין זיין פרוי׳ס צימער, האט ער זי געפונען ליגנדיק אויפ׳ן דיל אין א שטארבנדיקן צוד שטאנד. ער האט גלייך גערופן א דאקטאר, אבער ביז ער איז געקומען איז זי שוין געווען טויט.

דער עולם פון געגנט האט חישד געווען, אז דער טויט איז ניט געקומען אויף א נאטירלאכן אופן, און באלד האט מען געלאזט וויסן דער פאליציי אין מייפלקריק. אן אונטערזוכונג איז געמאכט געווארן, אבער אזוי ווי אויף איר קערפער זיינען ניט געווען קיין שום סימנים פון גוואלדטאטן, האט מען זיך געפאלמעסט, זוכנדיק סימנים פון גיפט. א גרינדלאכע אונטערזוכונג האט אבער ניט געצייגט קיין שפורן פון גיפט, און זי איז אנערקענט געווארן פאר "טויט פון נאטירלאכע אורזאכן".

דער עולם ארום האט זיך אבער נאך אלץ ניט בארואיקט, און מען איז נאך אלץ חישד, אז די זאך איז ניט גלאט.

אגב - אורחא

פון מארס

צער בעלי חיים

הינט, קעץ פערד, קי און אנדערע חויז חיות, און הויז־עופות, האבן געהאט זייער וואך און זייער טאג ביי אונז אין ווייניפעג. זיי האבן ביי אונז געקראגן אוויפיל "פובליסיטי" לעצטע וואך, אז א פרעזידענט פון א "סאסייטי" מעג זיי מקנא זיין.

און זיי האבן געקראגן א פיינע פאר דאלאר אויף צו באשיצן זייערע אינטערעסן, — די אינטערעסן פון כלל און פונ׳ם פרט. דער שבת׳דיקער זאמל־טאג אין ווייניפעגער נאסן האט געשאפן א פיינע פאר טויזנט דאלאר.

מיט דעם געלט וועלן צער־בעלי־חיים׳ניקעס איצט אפשיקן אויף יענעד וועלט בלודיגע קעץ און הינט. זיי וועלן זיכ ניט דארפן מוטשען אויף דער זייניקער ערד, און מען וועט פארטייזיקן פערד פון די ארימע אידישע פעדלער, וועלכע זיינען, בידוע, די נאטירלאכע שונאים פון די פערד.

וואס די בחמות וועלן דערפון געניסן, ווייס איך נאך ניט. אין די ציוויליזירטע אייראפייאישע לענדער, ווייס איך, אז מען וואלט מיט דעם געלט באקעמפט די בארבארישע אידישע שחיטה, צו גונסטן דאס הומאניטארן און ציוויליזירטן אופן פון הריגה: מיט א רובינקע א קנאק איבער׳ן קאפ, און פארטיק; און טאמער איז דאס ווייניק — איז נאך און נאך א קנאק, ביז די בחמה פאלט אנידער א פאר׳חלש׳טע, בענשנדיק די הענט פון די צער־בעלי־חיים׳ניקעס, וואס פארשאפן איר אזא נחת רוח׳דיקע יציאת־נשמה.

ביי אונז אבער זיינען נאך די צער־בעלי־חיים׳ניקעס ניט ציוויליזירט גענוג, און אונזערע בחמות ליידן נאך אלץ פון בשר־כשר׳דיקער שחיטה . . .

* * *

איינגטלאך איז צער־בעלי־חיים אינ׳נאנצן א אידישער ענין.

האבן סיידן אט די פרומע בתולות פון דער הומאניטארער געזעלשאפט געכאפט פעטש פאר דער סוגיא ערגעץ אין א גמ׳רא וועגן דעם ענין, צי איז צער־בעלי־חיים א מצוה מדאורייתא (פון דער תורה) אדער מדרבנן (פון די רבנים)?

דאס האבן מיר, אידישע אינגלאך, געכאפט׳די פייערדיקע פעטש פון אונזערע רבי׳ם און דאס זיינען מיר געווען וואס האבן שוין אין עלטער פון 9—10 יאר געוואוסט, אז צער־בעלי־חיים איז אויסער וועלכן ס׳איז ווייפל א געבאט, און אז די פראגע איז בלויז צי ס׳איז מדאורייתא, צי מדרבנן, — אן ענין וועלכן א אידיש אינגל מוז וויסן, אדער ער איז א גוי גמור און דארף כאפן פעטש.

דאס האבן מיר, אידן, איינגעזאפט אין זיך די צער־בעלי־חיים תורה דורך אונ׳זערע קעפ און דורך דער צווייטער זייט, ניט פאר גאט אויסגערעדט . . .

ס׳איז אונזער נאציאנאלע ירושה, דער־ווארבן דורך דורות פון מארטירער, אויף די ביינקלאך פון די חדרים . . .

* * *

ס׳איז דאך אבער קיין נייעס ניט, אז אידן זאלן שאפן און גויאים זאלן ירש׳ענען.

אט האבן זיי ביי אונז געגומען אונזער גאט, — נו, און איר ווייסט דאך וואס פאר א לייט זיי האבן פון אים געמאכט, — באלד קאן מען אים שוין ניט דער׳קענען . . .

און אזוי האבן זיי ביי אונז צוגענומען אונזער צער־בעלי־חיים, האבן עס פאר׳דעקט מיט א בלויען צלם, און ס׳איז מגולגל׳ געווארן אין א גוי׳אישן צער־בעלי־חיים, — מיט א רובינקע אין דער רחמנות׳דיקער האנט:

"האסטו רחמנות, איז רעכט; אלא ניט, כאפסט א פעטש, אז דו וועסט דערזעען די עלטער באבען פון יענער וועלט".

* * *

ווי די מייסטע גוטהארציקע בירגער פון שטאט, האבן מיר אויך אריינגעווארפן דעם שבת אונזער "דאים" אין די צער־בעלי־חיים׳דיקע פושקעס, — כאטש מיר געדיינקען שוין ניט, ווי עס פאר׳כלייבט דער דין, — צי צער־בעלי־חיים איז מדאורייתא, צי מדרבנן.

פארט אידישע הערצער, — א רחמנות נעבאך אויף בלודנע הינט און קעץ ווען מאטערן זיך אויף דער זינדיקער ערד און וואדמן מיט אלמנעדיק אוי׳ד׳דעם גליק׳לאכן מאמענט, ווען רחמנות׳דיקע מענשן שען וועלן זיי געבן א בילעט אויף יענער וועלט, וואו זיי וועלן צו דער זאט קאנען גרייזשען די ביינער פון׳ם שור־הבר, וואס פאלן אראפ פונ׳ם טיש פון די צדיקים.

ס׳איז אויך ניט געפעלן דער גוי׳אישער צער־בעלי־חיים? נו, און ברוטאליטעט, גויאישע צי אידישע, געפעלט אייך בעפער?

* * *

זאגט איר: וואס מיר חיות, ווען מיר חיות, אז מענשן שטארבן אין די נאסן פון הונגער, אז מענשן ווערן באהאנדלט אפט ערגער ווי חיות!

זעט איר, — דאס איז שוין נאר קיין טענה ניט. זאלן מענשן ניט זיין קיין בחמות, — דערווייל האט זיי די השגחה באשיינקט מיט שכל.

אבער די אמת׳ע בחמות, וואס זיינען באשאפן געווארן טאקע צו זיין בחמות, קאנען זיך זייער איינענע קרייווד׳ע ניט אנגעמען.

זיי זיינען טאקע באשאפן געווארן צוליב דעם, כדי אונזערע גוטע און גאטספארכטיקע מענשן זאלן האבן אויף וועמען אנווענדן זייער גוטסקייט, און אזוי הנאה האבן פון זייער עולם חזה און זוכה זיין צו עולם־הבא.

מיר האבן זיי ניט געקאנט אפזאגן פון אונזער "דאים", — מיר האבן פארט א צער־בעלי־חיים׳דיק הארץ . . .

וועדר —

זיינען די גרינדער פון אייער ארגאניזאציע?

"דאס אידישע וואָרט"

האט ארויסגעשיקט א בריוו מיט א צעטל פון אנפראגעס, צו די פרעזידענטן אדער סעקרעטארן פון אלע ארגאניזאציעס אין ווייניפעג. מיר נויטיקן זיך אין די פאלגענדע אינפארמאציעס פאר אונזער פראכטפולן

יובילי בוך

איר וועט אונז פיל העלפן אויב איר וועט די "אנפראגעס" ענטפערן און צוריקשיקן צו אונז וואס פריער.

"דאס אידישע וואָרט"

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper of Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

דער געבורט פון וויסנשאַפטלאַכן אינסטיטוט

(ספּעציעל פאַר "ראָס אידישע וואָרט")

פון נתן סטאָרניץ

אין מיין פאַריקן אַרטיקל האָב איך זיך באַמיט באַקאַנט צו מאַכן דעם לעזער מיט דער באַדייטונג פון'ם אינסטיטוט און די עגנע פאַרבינדונגען מיט אים פון זלמן רייזען, וועלכער באַוווכט איצט נאָכן קאַנאַדע אין די אינטערעסן פון'ם בנין. איצט אָבער וויל איך מיר נעמען די עובדא צו באַקענען אייך מיט דעם גערטנער פון'ם דאַזיקן לייכטענדן טורם פון אידישער וויסנשאַפט, וועלכער האָט שוין אין משך פון זיין 5-יאָריקער עקזיסטענץ געוואונען די אַנערקענונג פון יעמעד גאַר דער אידישער און ניט אידישער געלערנטער וועלט.

א פאַקט איז, אז יעדער איינער, וואָס באַזוכט דעם אידישן וויסנשאַפטלאַכן אינסטיטוט אין ווילנע קאָן זיך גאָר ניט אַנטזיקן מיט זיינע אויגן דעם אַלעם וואָס ער זעט דאָרט. מען גייט אַרויס ווי פאַרשיכור'ט פון טיפער באַגייסטערונג און מיט פולער צופרידנקייט. אַבער אין דער רעגירונג, אידישע סטודענטן פון אַלע עקן פוילן, אפט אינגאַנצן אַסאַמילירטע, אָן אַ שום אינטערעס צו אידישע ענינים, צו אידישער קולטור, ווערן אין ווילנע ווי נייגעבאָרן, אַסימילירן זיך אויף דאָס פאַר זיך אין ווילנער אידישקייט, און אויעקפאַרנדיק שפּעטער אַהיים טראָגן זיי פאַנאַנדער די זאַמען פון דער אידישער פאַלקסטימלאַכקייט איבער גאַנץ פוילן".

צו פאַרדאַנקען אַפשר בלויז יענע ערשטע גרינדער פון די אידישע פּדאַגאָגישע קורסן, וואָלט איך זאָגן, קאָנען מיר היינט שוין צייכן אַן אָרט אויף דער פאַרדייענדן רעקאָרד פון 215 אידישע פאַלקס-שולן מיט קינדער-היימען פון 150 אידישע שטעט פון פוילן, ווען וועלכע עס האָט אונז לעצטנס דערמאָנט זייער שליח י. פּאַט, וואו עס ווערן געהאַלטן אַלע מיט רעכט צייגן און געבידעט 25 טויזנט אידישע קינדער. היינט די נאָך טויזנטער שילער פון דער פאַרצווייגטער צאָל אידישע מיטעל-שולן, פאַך שולעס און סעמינאַרס, וועלכע האָבן שוין געוואונען זייער ברייט אַנערקענונג צווישן דער געלערנטער וועלט אויף ניט אידן. א אידישער סטודענט וואָס האָט געענדיקט אַ ווייַנער אידישע רעאַל גימנאַזיאָס אָדער אַן אַנדער מיטל-שול, זיינען אַן היינטיקן טאָג שוין אָפט פאַר אים די טירן פון די אוניווערסיטעטן פון פאַרשיידענע לענדער פון אייראָפּע (אחוץ פוילן גופא, וואו די מלוכה איז ביטער פיינדלאַך געשטימט צו אידיש און צו אַלץ וואָס אידישעס איז, און ווייל נאָך אַלץ ניט אַנערקענען דאָס דעכט פון די אידישע לערער אַנ-שטאַלטן).

דאָס איינגעלאַך האָט צוגעגעבן מוט אונזערע ענערגישע ווייַנער וויסנשאַפטלאַכע אידישע קולטור עסקנים, וועלכע שטייען אויף אין דער שפּיץ פון'ם אידישן וויסנשאַפטלאַכן אינסטיטוט זיך ערנסט צו אַרבעטן אין דער אַנטוויקלונג פון אַלע עקן פוילן, אפט אינגאַנצן אַסאַמיליראַטע, אָן אַ שום אינטערעס צו אידישע ענינים, צו אידישער קולטור, ווערן אין ווילנע ווי נייגעבאָרן, אַסימילירן זיך אויף דאָס פאַר זיך אין ווילנער אידישקייט, און אויעקפאַרנדיק שפּעטער אַהיים טראָגן זיי פאַנאַנדער די זאַמען פון דער אידישער פאַלקסטימלאַכקייט איבער גאַנץ פוילן".

צו פאַרדאַנקען אַפשר בלויז יענע ערשטע גרינדער פון די אידישע פּדאַגאָגישע קורסן, וואָלט איך זאָגן, קאָנען מיר היינט שוין צייכן אַן אָרט אויף דער פאַרדייענדן רעקאָרד פון 215 אידישע פאַלקס-שולן מיט קינדער-היימען פון 150 אידישע שטעט פון פוילן, ווען וועלכע עס האָט אונז לעצטנס דערמאָנט זייער שליח י. פּאַט, וואו עס ווערן געהאַלטן אַלע מיט רעכט צייגן און געבידעט 25 טויזנט אידישע קינדער. היינט די נאָך טויזנטער שילער פון דער פאַרצווייגטער צאָל אידישע מיטעל-שולן, פאַך שולעס און סעמינאַרס, וועלכע האָבן שוין געוואונען זייער ברייט אַנערקענונג צווישן דער געלערנטער וועלט אויף ניט אידן. א אידישער סטודענט וואָס האָט געענדיקט אַ ווייַנער אידישע רעאַל גימנאַזיאָס אָדער אַן אַנדער מיטל-שול, זיינען אַן היינטיקן טאָג שוין אָפט פאַר אים די טירן פון די אוניווערסיטעטן פון פאַרשיידענע לענדער אין אייראָפּע (אחוץ פוילן גופא, וואו די מלוכה איז ביטער פיינדלאַך געשטימט צו אידיש און צו אַלץ וואָס אידישעס איז, און ווייל נאָך אַלץ ניט אַנערקענען דאָס דעכט פון די אידישע לערער אַנ-שטאַלטן).

דאָס איינגעלאַך האָט צוגעגעבן מוט אונזערע ענערגישע ווייַנער וויסנשאַפטלאַכע אידישע קולטור עסקנים, וועלכע שטייען אויף אין דער שפּיץ פון'ם אידישן וויסנשאַפטלאַכן אינסטיטוט זיך ערנסט צו אַרבעטן אין דער אַנטוויקלונג פון אַלע עקן פוילן, אפט אינגאַנצן אַסאַמיליראַטע, אָן אַ שום אינטערעס צו אידישע ענינים, צו אידישער קולטור, ווערן אין ווילנע ווי נייגעבאָרן, אַסימילירן זיך אויף דאָס פאַר זיך אין ווילנער אידישקייט, און אויעקפאַרנדיק שפּעטער אַהיים טראָגן זיי פאַנאַנדער די זאַמען פון דער אידישער פאַלקסטימלאַכקייט איבער גאַנץ פוילן".

זיי איבער אַ טער אָבער טער גענויער זיך באַקענען מיט דעם געבורט פון "וואָ" מוזן מיר אָבער רוהיקלעכערהייט די געשיכטע פון דער אַלגעמיינער ברייט פאַרצווייגטער אידישער קולטור-טעטיקייט אין ווילנע, איבערהויפּט פאַר די לעצטע אַנדערהאַלבן יאָר. ס'איז אָנגעוויזן געוואָרן, כאָטש אייניקע פון די מער וויכטיקע לעבעדיקע פאַקטן וועלכע האָבן איינגעלאַך אין אַזאַ גרויסער מאָס אינספּיריר אַרויסצוברייגען אויף אַ פאַדער גרונט וואָס שנעלער די באַדערפעניש פאַר דעם איצט שוין בלינדן און וויכטיקסטן פאַלקס-בנין. אַן אַ דאַנק דעם "וואָ" איז די באַליבטע מעמעשטאָס ווייַל אַזעלכע מיט רעכט אַנערקענט און געקרוינט געוואָרן אַלס דער אַלוועלטלאַכער אידישער קולטור-ענענטער, אָדער אַלס די הויפּט שטאָט פון דער אַרמיי אידיש-קולטורעלע עסקנים, וואוהין עס זיינען געוועזן דעם נייגעריקע בליקן פון אַלע אידישע וועלט-ווינקעלאַך.

אַן וועדער דאָ איז אויך כמעט דורכ-אויס פאַרבונדן דער נאָמען פון זלמן רייזען אויף אַלע געביטן פון ווילנער אידישער קולטור-טעטיקייט.

שוין גלייך מיט'ן אָנקום פון דער דייטשער אָקופּאַציע (1915) שטעלט זיך ז. רייזען אין דער שפּיץ פון יענער קעמפּפערישער רייע, וועלכע האָט זיך געשטעלט ערנסט דעם ציל צו פאַרטרייבן דעם רוסיפיקאַטאָרישן-נייסט וואָס האָט אַ צייט געהערשט אין אַ גאַנץ באַדייטנדער מאָס, איבערהויפּט צווישן די העכערע אידישע אינטעליגענטע ספערן אין טייל ווייז אויף אַזוישן דעם קלאָרן בליק פון אידישער קולטור-טעטיקייט.

גורם געווען האָט הגם זייער פיל אויף די יענע היסטאָרישע-געוואָרענע עפּאָכע, וואָס האָט געהאַלפן פאַרטרייבן אין אויס-ראָטן דעם אַסיאַטישן-נייסט ביין גרונט, נאָך שנעלער ווי מ'האָט געדיינקט.

דערביי איז ווערט צו דערמאָנען אייגענס פון די וויכטיקסטע געשעענע פאַקטען, וואָס האָט געגעבן אַזאַ בוואָדיקן שטויס פאַר דער ברייטער אויפלעבונג פון דער אידישער שפּראַך אין אַן אָרט ווילנע. און דאָס איז געווען די גרינדונג אין ווילנע פון די ערשטע אידישע פּעדאַגאָגישע קורסן פון וועלכע איך בין אויך געווען איינער פון אירע ערשטע סטודענטן.

אָט דער דאָזיקער וויכטיקער נייער אידישער קולטור-פאַקטאָר האָט געגעבן אַ גלענצנדע און זייער ברייטע מעגלאַכקייטען פאַר די איבערגעגעבענע און ענערגישע אידישע קולטור-טוער מיט זלמן רייזען בתוכם דורכצופירן דערפאָלגרייך זיי-ער פאַרמעסטנע אויף דאָס בוכצואַקערן טיף דעם אידישן באָדן אין ווילנע, וועלכע איז נאָך בשעתו געווען טייליווייז אָנגע-זאַפּט מיט דער יראה פון'ם פריערדיקן רוח פון רוסיפיקאַציע און אַסימילאַציע.

מיט דער דערעפענונג פון די אידישע פּעדאַגאָגישע קורסן איז געלונגען געווען בהדרגה אויסצורייסן אינגאַנצן דעם וואָרצל פון דער לאַנג איינגעוואַקסענער אַסימילאַציע, אז עס זאָל שפּעטער כמעט קיין זכר ניט פאַרבלייבן. אפשר טאַקע בלויז אַ דאַנק יענע ערשט געענדיקטע פּעדאַגאָגישע קורסן אין אידיש, צו וועלכע עס האָבן זיך אָנגעשלאָסן אַלס סטודענטן אַ גאַנץ היבשע צאָל געענדיקטע סעמע-נאַריסטן פון'ם פריער עקזיסטירנ-דיקן לערער-אינסטיטוט ביז דער מלחמה אויסברוך, וואו די לומדים זיינען פאַרגע-קומען אין רוסיש אין וועלכער איז איי-גענטלאַך ביים בעסטן אופן געווען אַ רוסיפיקאַטאָרישע נעגע, וואָס האָט אין אַ גרויסער מאָס אויך פאַר'סמ'ט דעם נאַציאָנאַלן באַוואוסטזיין פון אינדער אַל-געמיינער אידיש-שטודירנדיק יוגנט אין ווילנע. א דאַנק יענע זאַמען וואָס די נייַ-געגרינדעטע ערשטע לערער-קורסן אין אידיש האָבן פאַרזייט אין עגדלאַך ווילנע מיט פרייד צו זאַמען, געוואָרן דער שמעלץ טאָפּ פון אַבסאָלוטער אידישער פאָלקס-טימלאַכקייט, וועלכע האָבן געלאָזט שפּע-טער שפּרייטן זייער ווירקונג אויך אין די אַלע אַרומיקע פּראָווינצ-שטעט. אַז נאָך שפּעטער אויך ווייט אַרויבער די גרעניצן, און אפילו אַיבער יט'ען צו אַלע וועלט-ווינקלאַך וואו עס געפינען זיך נאָר וועלכע עס אין אידישע קבוצים.

ווייַנער אידישע לערער האָבן זיך אין בעראַל צעשפּרייט און גלייכצייטיק פאַר-שפּרייט דעם אידעאַל אין לערער געפיל פאַר נאַציאָנאַלער דערציאונג און אידישער פאָלקסטימלאַכקייט. דער גרויסער קאָנ-צענטרירטער ווייַנער שאַפונגס-כוח האָט זיך אַ ראַנק די נייע אַימיגראַציע שטראָמען זיך דעצענטראַליזירט און גע-האַלטן פאַרמיר לויט איר איינגענעם מוס-טער אויך אַ נאָר גרויסן טייל פון'ם אַל-וועלטלאַכן אינטעלעקטועלן אידענטום.

זייער ריכטיק האָט זיך ש. ניגער אויס-געדריקט ווען דעם כוח פון די ווילנער, אַז איבעראַל וואו אַ ווילנער אידישער אינטעליגענץ קומט, שאַפט ער פאַר זיך אַ קליינע ווילנע. און אַזעלכע קליינע ווילנעס האָט איר שוין היינט איבער דער גאַנצער אידישער וועלט.

היינט קאָן שוין זלמן רייזען מיט רעכט איבערגעבן אין זיינע "גרונט פון ווילנע", אַז די זאַמען פון ווילנער פאָלקס-טימלאַכקייט ווערן עקזיסטענץ נאָכנאָך לאַנד, און איך נעם מיר דאָס רעכט מוסיף צו זיין — איבער דער גאַנצער וועלט.

"עס איז גאָר ניט אָפּצושאַצן, — ניט איבער רייזען, — די גרויסע וואָרקונג וואָס די אידישע ווילנע איבן דעם אַלעם וואָס ער זעט דאָרט. מען גייט אַרויס ווי פאַרשיכור'ט פון טיפער באַגייסטערונג און מיט פולער צופרידנקייט. אַבער אין דער רעגירונג, אידישע סטודענטן פון אַלע עקן פוילן, אפט אינגאַנצן אַסאַמיליראַטע, אָן אַ שום אינטערעס צו אידישע ענינים, צו אידישער קולטור, ווערן אין ווילנע ווי נייגעבאָרן, אַסימילירן זיך אויף דאָס פאַר זיך אין ווילנער וויסנשאַפטלאַכן אינסטיטוט.

גורם געווען האָט הגם זייער פיל אויף די יענע היסטאָרישע-געוואָרענע עפּאָכע, וואָס האָט געהאַלפן פאַרטרייבן אין אויס-ראָטן דעם אַסיאַטישן-נייסט ביין גרונט, נאָך שנעלער ווי מ'האָט געדיינקט.

דערביי איז ווערט צו דערמאָנען אייגענס פון די וויכטיקסטע געשעענע פאַקטען, וואָס האָט געגעבן אַזאַ בוואָדיקן שטויס פאַר דער ברייטער אויפלעבונג פון דער אידישער שפּראַך אין אַן אָרט ווילנע. און דאָס איז געווען די גרינדונג אין ווילנע פון די ערשטע אידישע פּעדאַגאָגישע קורסן פון וועלכע איך בין אויך געווען איינער פון אירע ערשטע סטודענטן.

אָט דער דאָזיקער וויכטיקער נייער אידישער קולטור-פאַקטאָר האָט געגעבן אַ גלענצנדע און זייער ברייטע מעגלאַכקייטען פאַר די איבערגעגעבענע און ענערגישע אידישע קולטור-טוער מיט זלמן רייזען בתוכם דורכצופירן דערפאָלגרייך זיי-ער פאַרמעסטנע אויף דאָס בוכצואַקערן טיף דעם אידישן באָדן אין ווילנע, וועלכע איז נאָך בשעתו געווען טייליווייז אָנגע-זאַפּט מיט דער יראה פון'ם פריערדיקן רוח פון רוסיפיקאַציע און אַסימילאַציע.

מיט דער דערעפענונג פון די אידישע פּעדאַגאָגישע קורסן איז געלונגען געווען בהדרגה אויסצורייסן אינגאַנצן דעם וואָרצל פון דער לאַנג איינגעוואַקסענער אַסימילאַציע, אז עס זאָל שפּעטער כמעט קיין זכר ניט פאַרבלייבן. אפשר טאַקע בלויז אַ דאַנק יענע ערשט געענדיקטע פּע-דאַגאָגישע קורסן אין אידיש, צו וועלכע עס האָבן זיך אָנגעשלאָסן אַלס סטודענטן אַ גאַנץ היבשע צאָל געענדיקטע סעמע-נאַריסטן פון'ם פריער עקזיסטירנ-דיקן לערער-אינסטיטוט ביז דער מלחמה אויסברוך, וואו די לומדים זיינען פאַרגע-קומען אין רוסיש אין וועלכער איז איי-גענטלאַך ביים בעסטן אופן געווען אַ רוסיפיקאַטאָרישע נעגע, וואָס האָט אין אַ גרויסער מאָס אויך פאַר'סמ'ט דעם נאַציאָנאַלן באַוואוסטזיין פון אינדער אַל-געמיינער אידיש-שטודירנדיק יוגנט אין ווילנע. א דאַנק יענע זאַמען וואָס די נייַ-געגרינדעטע ערשטע לערער-קורסן אין אידיש האָבן פאַרזייט אין עגדלאַך ווילנע מיט פרייד צו זאַמען, געוואָרן דער שמעלץ טאָפּ פון אַבסאָלוטער אידישער פאָלקס-טימלאַכקייט, וועלכע האָבן געלאָזט שפּע-טער שפּרייטן זייער ווירקונג אויך אין די אַלע אַרומיקע פּראָווינצ-שטעט. אַז נאָך שפּעטער אויך ווייט אַרויבער די גרעניצן, און אפילו אַיבער יט'ען צו אַלע וועלט-ווינקלאַך וואו עס געפינען זיך נאָר וועלכע עס אין אידישע קבוצים.

ווייַנער אידישע לערער האָבן זיך אין בעראַל צעשפּרייט און גלייכצייטיק פאַר-שפּרייט דעם אידעאַל אין לערער געפיל פאַר נאַציאָנאַלער דערציאונג און אידישער פאָלקסטימלאַכקייט. דער גרויסער קאָנ-צענטרירטער ווייַנער שאַפונגס-כוח האָט זיך אַ ראַנק די נייע אַימיגראַציע שטראָמען זיך דעצענטראַליזירט און גע-האַלטן פאַרמיר לויט איר איינגענעם מוס-טער אַויף אַ נאָר גרויסן טייל פון אַל-וועלטלאַכן אינטעלעקטועלן אידענטום.

זייער ריכטיק האָט זיך ש. ניגער אויס-געדריקט ווען דעם כוח פון די ווילנער, אַז איבעראַל וואו אַ ווילנער אידישער אינטעליגענץ קומט, שאַפט ער פאַר זיך אַ קליינע ווילנע. און אַזעלכע קליינע ווילנעס האָט איר שוין היינט איבער דער גאַנצער אידישער וועלט.

היינט קאָן שוין זלמן רייזען מיט רעכט איבערגעבן אין זיינע "גרונט פון ווילנע", אַז די זאַמען פון ווילנער פאָלקס-טימלאַכקייט ווערן עקזיסטענץ נאָכנאָך לאַנד, און איך נעם מיר דאָס רעכט מוסיף צו זיין — איבער דער גאַנצער וועלט.

"עס איז גאָר ניט אָפּצושאַצן, — ניט איבער רייזען, — די גרויסע וואָרקונג וואָס די אידישע ווילנע קאָן זיך גאָר ניט אַנטזיקן מיט זיינע אויגן דעם אַלעם וואָס ער זעט דאָרט. מען גייט אַרויס ווי פאַרשיכור'ט פון טיפער באַגייסטערונג און מיט פולער צופרידנקייט. אַבער אין דער רעגירונג, אידישע סטודענטן פון אַלע עקן פוילן, אפט אינגאַנצן אַסאַמיליראַטע, אָן אַ שום אינטערעס צו אידישע ענינים, צו אידישער קולטור, ווערן אין ווילנע ווי נייגעבאָרן, אַסימילירן זיך אויף דאָס פאַר זיך אין ווילנער וויסנשאַפטלאַכן אינסטיטוט.

ווייַן מיר אָבער טער גענויער זיך באַקענען מיט דעם געבורט פון "וואָ" מוזן מיר אָבער רוהיקלעכערהייט די געשיכטע פון דער אַלגעמיינער ברייט פאַרצווייגטער אידישער קולטור-טעטיקייט אין ווילנע, איבערהויפּט פאַר די לעצטע אַנדערהאַלבן יאָר. ס'איז אָנגעוויזן געוואָרן, כאָטש אייניקע פון די מער וויכטיקע לעבעדיקע פאַקטן וועלכע האָבן איינגעלאַך אין אַזאַ גרויסער מאָס אינספּיריר אַרויסצוברייגען אויף אַ אָט גרונט, אַז אַ גרויסער טייל פון זיינע אַנדערע געשעענע פון דער אַלגעמיינער אידישער קולטור-טעטיקייט אין ווילנע, וועלכע ווי איך האָב שוין פריער באַטאָנט, איבער אויס איר ווירקונג בכל תפיצות ישראל.

* * *

א גאָר גרויסע וואָרקונג פאַר די שפּע-טערדיקער גרינדונג פון'ם וויסנשאַפטלאַכן אינסטיטוט אַן שום ספק איז געווען (א קורצע צייט נאָך דער גרינדונג פון די אידישע לערער קורסן), דער אָנקום אין ווילנע פון ש. אַנסקי, ע"ה, וועלכער האָט מיט זיך געבראַכט זייער א רייכן און גייסטיקן באַגאַזש.

ש. אַנסקי, קומענדיק פון דער פרעמד האָט זיך אָבער אין דער פאַר-אַלעמען היימלאַכער מאַמע-שטאָט ווילנע דער-פילט גלייך היימיש און אַמבאַקוועמסטן. א האָט ער זיך, אַנסקי, מיט זיין גאַנצן ברען געוואָרפן מיט דער גרעסטער ליב-שאַפט אין דער אַרבעט צו שאַפן אַ ברייטן אינטערעס פאַר'ן אידישן פאָלקלאָר אין אַרויסצורופן דאָס פאַרדינטע ענטע-ריקע חשיבות ביי די ברייטע שיכטן פון דעם פאָלק צום אייגענעם גרויסן פאָלקס-אוצר. ש. אַנסקי האָט געהאַלטן זייער אינטערעסאַנטע און באַלערנדיק רעפע-ראַטן אויבער אידישן פאָלקלאָר, וועלכע האָבן צוגעצויגן און שטאַרק פאַראינטע-רעסירט אַלע אַנדערע ווייַנער אַנ-ווילנער אידישן פאָלקס-טימלאַכקייט.

נאָך א גאָר גרויסע ביישטייערונג צו דעם שפּעטער געפלאָנטן וויסנשאַפטלאַכן אינסטיטוט איז בלתי שום ספק אויף געווען די גרינדונג פון א אידישער קונסט געזעלשאַפט אין ווילנע (אביסל צייט שפּעטער נאָך דער גרינדונג פון דער היסטאָרישׂ-עטנאָגראַפישער געזעלשאַפט), וועלכע האָט שפּעטער אויף געפעגט א אידישן מוזיקאַלישן אינסטיטוט (די ערשטע אידישע קאָנסערוואַטאָריום אין פוילן).

פּראָפיעקטירט האָט דער זעלבער מוזי-קאַלישער אינסטיטוט צו עפענען אויך א חזנים-שול אונטער דער לייטונג פון דעם באַרימטן ווילנער חזן-קאָמפּאָזיטאָר א. מ. בערענשטיין און פּראָפעסאָר אליהו זאַלידקאָווסקי (איצט אָבערקאַנטאָר פון שערי צדק טעמפּל אין דעטראָיט-מישי-גען). אָבער צוליב געוויסע ניט פאַר-אויסגעזעענע סיבות האָט דער דאָזיקער פּלאַן ניט געקאָנט רעאַליזירט ווערן *).

אַרום דער דערמאָנטער געגרינדעטער קולטור געזעלשאַפט האָבן זיך קאָנצענ-טרירט די בעסטע אידישע אינטעלע-טועלע כחות פון ווילנע: מוזיקער לי-טעראַטן, קינסטלער און סתם אידישע אינטעליגענטן.

די קונסט געזעלשאַפט האָט זיך צווי-שען אַנדערע וויכטיקע אויפגאַנג אויך געשטעלט די עובדא פון צו פאָפּולאַרי-זירן דאָס אידישע פאָלקס-ליד און צו באַקאַנען דער ברייטער עפנטלאַכקייט אויך מיט די איינדרוקספולע חסידישע נגונים וואָס זיינען געזאַמלט געוואָרן דור רות לאַנג פון הונדערטער טויזנטער אי-דען און האָבן אָנגעהויבן פאַרגעסן צו ווערן.

די הויפּט איניציאַטיווע פון די דאָזי-קע קאָנצערט לעקציעס פון אידישן נגון האָט באַלאַנגט צום קאָמפּאָזיטאָר א. מ. בערענשטיין, וועלכער האָט שפּעטער נאָך אייניקע יאָרן קוים ניט אומעטום מיר'לאַכער אַרבעט, א דאַנק דער פינאַנ-ציעלער הילף פון דער היסטאָרישׂ עטנאָ-גראַפישער געזעלשאַפט אַרויסגעגעבן א מוזיקאַלישן פּנקס וואָס איז זיכער אַן אָפּגעראַטעוועטער און אומשעצבאַרער אַר-צר פאַר אונזער אידישער פאָלקס מוזיק און רעליגיעזע געזאַנגען.

אויף דעם שרייבער פון די דאָזיקע שו-רות איז אייניקע מאָל אויסגעקומען אַנ-טייל צו נעמען מיט ליבשאַפט און טיפ-סטען אינטערעס צוזאַמען מיט'ן זייער חשוב'ן פריינט חזן א. מ. בערענשטיין אויף די דערמאָנטע קאָנצערט-לעקציעס וואָס פלעגן אַראַנזשירט ווערן פון דער קונסט געזעלשאַפט.

זלמן רייזען, וועלכער האָט פאַקטיש אַרויסגעוויזן גוואַלדיקע איבערגעבענהייט פאַר אַלע צווייגן פון ווילנער אידישער קולטור-טעטיקייט האָט אויף אַזוי מיט אַ מנגן און באַוויצט אַ קוואַל פון חסידישער נגינה, האָט עס זיך אַ גלייך פאַרגעשלאָגן אַליין צו קומען צו מיר אין הויז, שבת צום טשאָלענט און הערן בכבודו ובעצמו דאָס אַיינדרוקספולע זמי-רות געזאַנג פון אַן אַריגינעלן קאַצקער חסיד.

געקומען איז ה' בערענשטיין אין דער באַגלייטונג פון ח. לונסקי, ביבלי-אָטעקער פון דער גרויסער אַן באַרימ-טער סטראַשונ'ביבליאָטעק און אויך איי-נער פון די אַקטיווסטע עסקנים פון דער עטנאָגראַפישער געזעלשאַפט.

עס וועט זיך מיר קיינמאָל ניט פאַר-נעמען דער הייליקער איינדרוק פון יע-נער שבת'דיקער סעודה. עס האָט זיך אין הויז געפילט א וויכטיקער היסטאָרישער מאָמענט און די ביז נאָר וויכטיקע מיסיע פון די ביידע השובע'ע פאַרטרעטער פון דער היסטאָרישער עטנאָגראַפישער גע-זעלשאַפט. וועלכע זיינען געקומען אַי-בערנעמען א שטיק גייסטיקע ירושה פון דער אַפּשטאַרבנדער פאַרגאַנגענהייט און עס אָפּצוהיטן טריי אין א פאַרזיכערטן אַרכיוו פאַר אונזערע קומענדע דורות.

(שלום אויף זייט 3)

נאָך היינט צו טאָג זיינען די ציגיינער פרויען שרעקלאַך פאַרשקלאַפט ביי זייערע מענער

פון מאַריע אייבערהעמס

דאָס ציגיינער לעבן אין אַמעריקע איז געוויסערמאָסן מאָדערניזירט נאָר אויסער-לאַד, די אייביקע, וואַנדערער און בעטלער באַרייזן דאָס לאַנד ניט אין פאַרצייטיקע בוידן מיט פערד, נאָר אין אַוטאָמאָביל, און שלאָפן ניט אויף קיין לאַגער אויף פּוסטע פעלדער, אונטער די קלאַנגען פון באַנגע און טאַנצנדיקע לידער, נאָר שטעלן זיך אָפּ אַל פּי רוב אין די שטעט, וואו זיי פאַרלאַנגען זיך וואַרזאַנעריי נעסטן אין פאַר-לאָזענע סטאָרס און ציען פרנסה פון לייכטזיניקע מאַמיינס. אין דאַבבאַנעס, אָבער די נאַטור און די אינערלאַכע גע-שטאַלטונג פון ציגיינער לעבן זיינען די זעלבע פּרימיטיווע און קולטורלאָזע, ווי אַמאָל. עדער שבת האָט זיך דאָ "שעף", וועלכער קאָנטראָלירט די חכנסות פון זיי-נע מיטגלידער, באַשיצט זיי פון טראַבל און שיקט זיי אויף "הושאבס". אַלע זיי-נען "פאַרטשון טעלערס", בעטלערס, מאַל-פּע-טרייבער, קאַטערינשטשיקעס, סתם-שנאָרער און גנבים'לאַך אַרבעטן אונטער זיין השגחה אין ברייזנען אים די "פאַרדיי-סען", א טייל פון וועלכע ער אַסיגנירט פאַר זיי גופא אויף לעבנסמיטלען. אָבער דער שעף איז דער קאָמאַנדיר פון זיין גרופּע, דער פאַרטייליקער פון אירע פאַר-בעכנס און אפילו דער "וועכטער" איבער איר "מאָראַל".

ער לאָזט ניט זיינע אונטערוואַרפענע שטאָמבערידער אָדער שטאָמשוועסטער תּחנה האָבן מיט "ווייסע", אָדער פאַרפּי-רען מיט זיי ראָמאַנען, סיידן דער צווייטער צד איז זייער רייך און איז פאַר אים א גוטער קוואַל פון בלעקמעיל. און הכנסה. אָבער אויף אַזעלכע קאָמפּראָמיסן גייט אין דער הערשער אין זעלטענע פאַלן.

אָבער ווערנד די מענער פון זיין שבט, וואָס זייגען באַשעפטיקט על פי רוב מיט שמידעריי, פערד-האַנדל און מיזיק, האָבן נאָך געוויסע פריהייטן צו אַרייספאָר-מחוץ-דעיה, מאַכן "געשעפטן", צופירן די גרענעץ אין דער איינענער פאַמיליע און אַרויפאַרבעטן זיך שטילערהייט צו ווערן אַמאָל אַליין א שעף, איז די ציגיינער אפילו פון אַזעלכע פריוויליגיעס באַרעוט.

אונטער אַלע אומשטענדן איז די דורכ-שניטלאַכע ציגיינערן, וועלכע פּושקין האָט אַזוי וואַרים באַזונגען, אַלס דאָס פריוסטע קינד פון פעלד, איז אין אַמעריקע די אַמ-מערסטן פאַרשקלאַפטע פרוי פון אַלע נאַ-מאַרישע ראַסן, וואו זי לעבט ניט אין פעלד, נאָר אין שטאָט, און דער מאַן האָט אין איר דערשטיקט יערן פרייען ווילן און אַמביציע.

אַזא קנעכטשע אונטערוואַרפנקייט צום מאַן און שבט נעמט זיך ביי דער ציגיי-נערן דאָ צום טייל פון איר איינגעבוירענ-נער אייפערזוכט, וואָס ליגט שוין אין איר בלוט, צום טייל אויס מורא צום געוועג, ווייל זי שווינדלט עפנטלאַך אויף די גאַסן פון גרויס-שטאָט, ווערנד איר באַשערטער "אָפּערירט" אין וועלכן וווינקל ער ווייל, אפילו אין פאַרשטאָט און אויסערן שטאָט און דורך אפילו גנבות, ווען עס מאַכט זיך, גאַנץ נעהיים — פלינק און פאַרזיכטיק. די ציגיינערן, וועלכע שוויי-דעלט פאַר געלט געפינט זיך כמעט אין דער זעלבער אומזיכערער לאַגע, ווי אַמאָל, ווען זי פלעגט גנב'ענען פרעמדע קינדער, ווייל זי קריגט צווישן אירע באַזוכער פאַל-שע דעטעקטיוון, און אפילו האַלדאַפּניקעס און אין דערביי פאַראַנטוואָרטלאַך צום מאַן און צום שעף פאַר יעדע אומפאַרזיכ-טיקייט אָדער פאַר יעדע פעלנדן סענט פון אירע "פאַרדיענסט". עס זיינען שוין פאַר-געקומען פאַלן וואו ציגיינערטעס האָבן אַריינגענאַרט אין זייערע "נביאות שטיב-לאַך" לייכטזיניקע באַזוכער, וועמען די מענער-ציגיינער האָבן באַרויבט פון קאָפּ ביז די פיס, אונטער אַן אויסרייד פון אייפערזוכט. אַזעלכע בלעקמעיל סצענעס פלעגן האָבן א פּיאַסקע און אַרויפציען אַ שטראָף אויף די ציגיינער, און ליידן דורך דעם פעלגנט ווידער די עלנטע פרוי-ציגיי-נערן, וואָס זי האָט ניט אויפגעפאַסט. וועגן מעו זי רופט אַן האָט דעם קאָסטאָמער ניט דערקאַנט באַציטנס.

עס איז אָבער נאָך ניט פאַרגעקומען אין אַ געוויסע צייט געווען קאַר-חזן אויף אין ווילנע, איז צו יענער צייט אַרויס-געוועזן געוואָרן אויף אַ געהובענעם חזן'ן אישן פאַסטן אין עגגלאַנד און חזן קאָמפּאָזיטאָר בערענשטיין איז צו יענער צייט קראַנק געוואָרן.

זאָל שוין דאָ אויך באַמערקט ווערן אַז ס'איז נאָר וואָס דערשינען פון דרוק א וויכטיקע מוזיקאַלישׂ-ליטעראַרישע ווערק פון אליהו זאַלידקאָווסקי אונטער'ן נאָ-מען קולטור טרעגער פון דער אידישער "ליטורגיע", וועלכער שטעלט פאַר מיט זיך א מין קליינע אידיש-מוזיקאַלישע ענציקלאָפּעדיע פון די באַרימטסטע חז-נים און דיריגענטן פון דער נאָר אַלטער צייט, זינט חזנות האָט זיך אָנגעפאַנגען צו אַנטוויקלען ביז דער קעגנוואַרטיקער צייט.

א רעצענזיע איבער דאָס דאָזיקע ווערק וועל איך קירצלאַך צושיקן צו "דאָס אי-דישע וואָרט".

*) אליהו זאַלידקאָווסקי, וועלכער איז א געוויסע צייט געווען קאַר-חזן אויף אין ווילנע, איז צו יענער צייט אַרויס-געוועזן אַ געהובענעם חזן'ן אישן פאַסטן אין עגגלאַנד און חזן קאָמפּאָזיטאָר בערענשטיין איז צו יענער צייט קראַנק געוואָרן.

די קליינע קרעמער און דער מיטוואָך 'בייַלאָ'

ווען א דעלעגאַציע פון "גראַסערס" אין "בוטשערס" איז אַנומלט גע-קומען פאַר'ן סיטי קאָנסיל פאַרלאַנגענדיק א געזעץ וועגן שליסן גראַסערס אין בוטשער-שאָפּס אויף א האַלבן טאָג יעדן מיטוואָך, האָבן זיי בפירוש דערקלערט, אַז זיי מיינען ניט דערמיט דיא קליינע "קאָנפעקשאָנערי" און ענלאַכע קרעמלאַך, ביי וועלכע "גראַסערס" זיינען א זייטיקער אַרטיקל.

זיכער האָבן די דעלעגאַטן בשעת מעשה ניט געהאַט אין זיינען די טובה פון די קליינע קרעמער. מיר זיינען חושד, אַז זיי האָבן די דאָזיקע דער-קלערונג געמוזט מאַכן, ווייל אַנדערש וואָלט זייער אַפּלוקאַציע ניט געדאַרפט געגומען ווערן אין אָנבאַטראַכט. אַן אַפּליאַקציע וועגן שליסן געשעפטן אין געוויסע שטונדן איז גיטיק נאָר דאַן, ווען די מערהייט פון דעם באַטרעפנ-דיקן פאַך שרייבט זיך אונטער אויף איר. אַזוי ווי די קליינע קרעמער האָט מען פאַקטיש ניט אָנגעפרעגט וועגן דעם מיטוואָך "ביי-לאָ", האָט די דעלע-גאַציע געמוזט רעדן בלויז אין נאָמען פון די גרעסערע "גראַסערס" און פון די "בוטשערס", וועמעס הסכם זי האָט יאָ געקראָגן.

עס איז געווען קלאָר, — אין דאָס איז אויך באַטאָנט געוואָרן א סך מאָל, — אַז דער געזעץ וועגן שליסן די קראָמען מיטוואָך נאָך האַלבן טאָג באַצייט זיך בלויז אויף א באַשטימטער קאַטעגאָריע, אָבער ניט אויף די קליי-נע קרעמלאַך. ווען אָבער די גרעסערע קרעמער, מיט די "טשיין סטאָ

אויף פרעמדע וועגן

א שפאנענדער ראמאן פון די ליידן און קאמף פון דעם אידישן וואנדערער

פון דר. ל. ב—ן

(פארטזעצונג)

— איינגטלאך, פארוואס רופן מיר אזוינע ווי דאקטאר עפשטיין "אונזער אינטעליגענץ ?" — האט הודקין פלוצלונג אויסגערופן מיט נערוויזיטעט אין זיין קול — וואס פאר א אינטעליגענץ איז א אונזערע ? . . .

ביי א פאלק הייסט "אינטעליגענץ" יענע קינדער זיינע, וואס קאנען זיין קולטור, וואס ארבעטן פאר איר, וואס ליבן זי. מיט איין וואָרט, די קולטור טרעגער פון א פאלק, די זיינען וואס מיר רופן "די אינטעליגענץ" פון א פאלק . . . און אונזערע זאנאנאנטע אינטעליגענטן? . . . . וואס ווייסן זיי פון אונזער קולטור ? זיי ווילן פון איר ניט וויסן, זיי פאראכטן זי . . . ווי אזוי קאנען מיר זיי רופן אונזער "אידישע אינטעליגענץ"? זיי זיינען אידישע געבארענע דאקטוירים, אידיש־געבארענע ארווקאטן, אבער פאר קיין פאל נישט קיין אינטעליגענץ פון דעם אידישן פאלק . . . זיי זיינען אפילו ניט קיין באוואוסטזיניקע אסימילאטארן ! . . .

ליובא האט זיך געפילט אומאנגענעם, וואס הודקין רעדט מיט אזא פאראכטונג וועגן דאקטאר עפשטיין. זי וואלט זיך פאר יענעם אנגענומען, אבער זי האט ניט געוואוסט, ווי אזוי, און וואס צו זאגן. דאקטאר רייכמאן האט אויך געשווינען.

אזוי זיינען זיי געגאנגען נאך א ווייל, יעדער פון זיי אריינגעטאן אין זיך, און זייערע טריט איבער'ן טראטואר האבען הילכיק אפגעקלונגען אין דער שטילער, העלער און פראסטיקער נאכט.

עס איז געווארן קעלטער. דער פראסט האט זיך פארנומען מיט רוגזה. די מענשען שילדן פון די דאקטוירים פלוצלונג אויסגערופן מיט נערוויזיטעט אין זיין קול — וואס פאר א אינטעליגענץ איז א אונזערע ? . . .

ביי א פאלק הייסט "אינטעליגענץ" יענע קינדער זיינע, וואס קאנען זיין קולטור, וואס ארבעטן פאר איר, וואס ליבן זי. מיט איין וואָרט, די קולטור טרעגער פון א פאלק, די זיינען וואס מיר רופן "די אינטעליגענץ" פון א פאלק . . . און אונזערע זאנאנאנטע אינטעליגענטן? . . . . וואס ווייסן זיי פון אונזער קולטור ? זיי ווילן פון איר ניט וויסן, זיי פאראכטן זי . . . ווי אזוי קאנען מיר זיי רופן אונזער "אידישע אינטעליגענץ"? זיי זיינען אידישע געבארענע דאקטוירים, אידיש־געבארענע ארווקאטן, אבער פאר קיין פאל נישט קיין אינטעליגענץ פון דעם אידישן פאלק . . . זיי זיינען אפילו ניט קיין באוואוסטזיניקע אסימילאטארן ! . . .

ליובא האט זיך געפילט אומאנגענעם, וואס הודקין רעדט מיט אזא פאראכטונג וועגן דאקטאר עפשטיין. זי וואלט זיך פאר יענעם אנגענומען, אבער זי האט ניט געוואוסט, ווי אזוי, און וואס צו זאגן. דאקטאר רייכמאן האט אויך געשווינען.

אזוי זיינען זיי געגאנגען נאך א ווייל, יעדער פון זיי אריינגעטאן אין זיך, און זייערע טריט איבער'ן טראטואר האבען הילכיק אפגעקלונגען אין דער שטילער, העלער און פראסטיקער נאכט.

עס איז געווארן קעלטער. דער פראסט האט זיך פארנומען מיט רוגזה. די מענשען שילדן פון די דאקטוירים פלוצלונג אויסגערופן מיט נערוויזיטעט אין זיין קול — וואס פאר א אינטעליגענץ איז א אונזערע ? . . .

ביי א פאלק הייסט "אינטעליגענץ" יענע קינדער זיינע, וואס קאנען זיין קולטור, וואס ארבעטן פאר איר, וואס ליבן זי. מיט איין וואָרט, די קולטור טרעגער פון א פאלק, די זיינען וואס מיר רופן "די אינטעליגענץ" פון א פאלק . . . און אונזערע זאנאנאנטע אינטעליגענטן? . . . . וואס ווייסן זיי פון אונזער קולטור ? זיי ווילן פון איר ניט וויסן, זיי פאראכטן זי . . . ווי אזוי קאנען מיר זיי רופן אונזער "אידישע אינטעליגענץ"? זיי זיינען אידישע געבארענע דאקטוירים, אידיש־געבארענע ארווקאטן, אבער פאר קיין פאל נישט קיין אינטעליגענץ פון דעם אידישן פאלק . . . זיי זיינען אפילו ניט קיין באוואוסטזיניקע אסימילאטארן ! . . .

ליובא האט זיך געפילט אומאנגענעם, וואס הודקין רעדט מיט אזא פאראכטונג וועגן דאקטאר עפשטיין. זי וואלט זיך פאר יענעם אנגענומען, אבער זי האט ניט געוואוסט, ווי אזוי, און וואס צו זאגן. דאקטאר רייכמאן האט אויך געשווינען.

אזוי זיינען זיי געגאנגען נאך א ווייל, יעדער פון זיי אריינגעטאן אין זיך,

שארסטקע עלעמענטען נויטיג אין דייעט צו רעדוצירען

קעללאגג'ס אל־ברען בעזייטיגט די געפאהר

זעגט איהר איינער פון די וועלכע ווילען רעדוצירען דורך א דייעט? אויב אזוי איז עס זעהר וויכטיג אז איהר זאלט וויסען, אז א דייעט וואס ענטהאלט ניט די שארפ־מקע עלעמענטען ברייגנט צו פארשטאפונג, און אסך אויך צו נאך ערגערע רעזולטאטען. היט זיך געגען דעם!

קעללאגג'ס אל־ברען ענטהאלט די שאר־פסטקע עלעמענטען וואס זיינען אזוי נויטיג צו פארזיכערען אז אייערע קישקעס זאלען זיין ריין. עס איז גאראנטירט צו פערלייכטערען פארשטאפונג, סיי ציטווייז־ליגע אדער צוריק־קערענדע, אדער מען וועט אויך צוריקגעבען דאס געלד. געהמט צוויי עס־לעפעל טעגליך—אין ערנסטע פעלע, מיט יעדען מאהלצייט.

קעללאגג'ס אל־ברען שאפט ניט קיין פעט. אבער עס גיט צו אייזען צום בלוט, וואס העלפט צו פארמיידען בלוט־ארימקייט (נאך א גפעהרליכער רעזולטאט פון דיי־עסק) און שאפט א בליהענדען, געזונטען קאלור אין פנים.

איהר וועט האבען פערגעניגען פון קעל־לאגג'ס אל־ברען, צוגעגרייט אויף פיעלע גשמאקע אופנים. אלס א גרייט־צום־עסען סירעיל מיט מילך, האניג אדער צוטישט מיט סירעיל און מאלאדס, אין זופען און אויינגעוויקט אין פרוכט זאפט. עס איז אפעטיטנע אין געקאכטע שפייזען. אייער גראסער פארקויפס קעללאגג'ס אל־ברען אין דעם רוישען און גרינעם פעקעדזש. געמאכט ביי קעללאגג אין לאנדאן, אנטע־ריא. קעללאגג'ס אל־ברען. און אבסאלוט כשר אונטער דער השגחה פון אגודת הרבנים פון טאראנטא.

Kellogg's
ALL-BRAN

אויסגעבעסערט אין אינהאלט און טעם

אידישע אינטעליגענץ, אן אידישע קול־טור, וואס זאל א קיום האבן, מוזן מיר צוערשט האבן אן איינג אידיש לאנד !

— יא, א לאנד — האט אריינגע־רעדט פארזאגט הודקין — א קליינער קייט — א לא — אנד ! וואו קריגט מען עס ?

— זארגט זיך ניט, הודקין ! — האט דאקטאר רייכמאן אים פרייליך א קלאפ געטאן איבער'ן אקסל : — מיר וועלן נאך אמאל מיט אייך שפאצירן איבער די גאסן פון ירושלים, — אפגע־מאכט !

אלע דריי האבן זיך צעלאכט, דאקטאר רייכמאן אויפ'ן קול, הודקין אין זיך און ליובא'ס געלעכטער האט אפגעקלונגען אין דער טרוקענער, פראסטיקער לופט העל און הילכיק, ווי א זילבערנע גלע־קעלע.

זיי זיינען צוגעגאנגען צו א קאפע הויז און האבן זיך אפגעשטעלט. די פענסטער מיט פארשיידענע געבעקס אונטער קורצע, ווייסע פארהאנגען זיי־נען געווען העל באלויכטן מיט עלעק־טרישער ליכט.

— אט דא איז די "קיבעצארניע" — האט דאקטאר רייכמאן זיך געווענדעט צו ליובא'ן, אנווייזנדיק מיט א האנט אויף דער קאפע הויז.

— וואס מיינט עס ? — האט ליי־בא ניינעריק געפרעגט, אנשטעלנדיק אויף אים גרויסע און שווארצע אויגן.

— דא קיבעצעט מען זיך, ד. ה. מען קריכט איינער דעם צווייטן אין גרגרת אריין און אמאל טאקע מיט ניט גאנץ זויבערע הענט . . . דא קלייבן זיך, גע־ווינלאך, צענויף פארשיידענע פון אונ־זערע "קעפ" און ווייזן אריס דעם תהר־ובהו פון זייערע מוחות . . . — האט דאקטאר רייכמאן איר דערקלערט, שמייכלענדיק מיט זיין קינדערש גוטמו־טיקן שמייכל.

— מיר ווילט זיך עפעס אהער ניט אריינגיין — האט ליובא געזאגט.

— קומט אריין — האט זיך פלוצ־לונג אריינגעמישט הודקין — איר וועט דא טרעפן אינטערעסאנטע טיפן.

— איר מוזט מיט אונז אריינגיין, מיס עטינבערג — האט דאקטאר רייכ־מאן איר אנגענומען ביים ארעם — האט ניט מורא. איך וועט מען ניט קיבעצן... ערנסט, איר מוזט זיך באקאנען מיט אונזער קיבעצארניע, אויב איר ווילט קאנען דעם אידישן קוואַרטאל אין ניו־יארק . . . דארט ווערט באשלאסן די וועלט פאליטיק . . . דאהטן ווערן ארויס־געגעבן אטעסטאטן די ליטעראטן, די אק־טיאָרן, די באַרימטע אפערא זינגער . . . דארט הילכן אפט אפ פעטע אין נאמען פון אן אידייע, ריכטיקע פעטע, הגם מיט אן אידעאלן אונטערשלאג . . . . קומט, מיס עטינבערג, איר וועט דארט טרעפן א סך מענשן מיט באקאנטע נע־מען, אפילו באקאנטע נעמען אן מענ־שען אויף ! . . . . — האט ער זיך צע־לאכט.

ווען דאקטאר רייכמאן האט די טיר געעפנט, האט זיך קעגן אים א ריס גע־טאן א טומל פון שטימען און א ווייסע פארע, ווי פון א שוויץ באר.

דער באלעבאס פון קאפע הויז, א הויר־בער, לאנער אינד, מיט א נאז פון נעזער לאנד און דיקע שווארצע וואנצעס, וועל־כער איז געשטאנען לעבן טיר מיט אן אנגענרייטן ברייטן שמייכל אויף די דיר־קע וואנצעס פון זיינע קונדן, האט זיך ראפטאם פארנויגט פאר דאקטאר רייכ־מאנ'ען, און אין אזוי ראפטאם אוועקגע־לאפן אין פאראויס, קוקנ'ריק אויף אלע זייטן און זוכנדיק א ליידיקן טישל פאר די אנגעקומענדע קונדן.

די לעצטע זיינען אוועק נאך אים.

אויפ'ן סוף האט דער באלעבאס דער־זען א ליידיק טישל, איז צוגעלאפן צו אים און, אראפגעבאפט פון אים מיט אינפעט די טישטאך מיט ברעקלאך און מיט רויטע באַרשט פלעקן, האט ער א געשריי געטאן צו איינעם פון די באדי־נער, מען זאל א ריינע טישטאך דער־לאנגען.

דערווייל האט דאקטאר רייכמאן גע־האלפן ליובא'ן אויסטאן איר מאנטל און ער האט אים אויפגעהאנגען אויף דער וואנט, און ער האט זיך אליין גענומען אויסטאן. הודקין האט אויך אויפגעהאנ־גען זיין ראק אויף דער וואנט.

און ליובא, מיט אנגעברענטע באקן פון פראסט, מיט רויטע אויערן, ארום וועלכע עס האבן זיך געקרויזט שווארצע זוידענע לאקן פון אידע האר, מיט שווארצע, ברענענדיקע אויגן, א הויכע, א שלאנקע, האט זיך מיט נייגעריקייט ארומגעקוקט אויף אלע זייטן.

אלע טישלאך זיינען געווען באזעצט. פון אלע, און אין אלע זייטן האט זיך געטראגן א געפילדער . . . פון דער גרויסער עלעקטרישער לאמפ, וואס איז ארונטערגעהאנגען פון מיטן באלקאן, האט זיך גענאמען א העלעס ליכט. די לופט איז געווען א שווערע, א געפרעס־טע, עס האט געשמעקט מיט רויך פון סיגארעטן און סיגארן, מיט צוגעברענטן פלייש, מיט געפילטע פיש און מיט נאך עפעס זיס־זויערס . . .

ליובא'ס אויגן האבן זיך אפגעשטעלט אויף עטלאכע יונגעלייט וואס זיינען גע־זעסן ארום א טישל.

נאך די באלעבטע און צעהויצטע פנימ־ער פון די יונגעלייט, נאך זייערע בליש־טשענדיקע אויגן, נאך זייער נערוועזען מאכן מיט די הענט, נאך די ארומטאנ־צענדיקע הוטס, דא אויף די פאטלניצעס און דא אויף די שטערנס, איבער די אויגן און, איבערהויפט, נאך די צארטע עפיטעטן : אידיאט, חמור, יאלד, טא־מאני נאכשלעפער, אויך מיר סאציאליסט און אזוי ווייטער, מיט וועלכע די יונ־געלייט האבן מכבד געווען איינער דעם אנדערן מיט גרויס היץ און מיט נאך גרעסערער כונה, האט מען געקאנט זע־ען, ערשטנס, אז דער ויכוח איז אן ערנ־סטער, א הייסער, און, צווייטנס, אז די דיספוטאנטן זיינען אנהיינגער פון פאר־שיידענע ריכטונגען אין דער ארבעטער באוועגונג.

— ווער זיינען זיי ? — האט ליובא זיך געווענדעט צו הודקין'ען.

— אידישע יונגעלייט, וואס געהערן צו די צוויי באזונדערע היגע סאציא־ליסטישע פארטייען. זיי דעבאטירן אודאי ווער פון די ביידע פארטייען איז די ריכטיקע סאציאליסטישע — האט הודקין געענטפערט.

דער טיש איז געווען געגרייט, זיי האבן זיך אוועקגעזעצט און דאקטאר רייכמאן האט באשטעלט דריי קאפעס.

— נו, ווי געפעלט אייך דא ? — האט דאקטאר רייכמאן זיך געווענדעט צו ליובא'ן.

ליובא האט געוואלט עפעס ענטפערן, נאר אין דער דאזיקער צייט האט זיך

נוירסעס ווייסן

קיין זאך איז ניט אזוי גוט ווי א הייסע גלאז טיי צו באַרואיקן מענשן ווען אויפגערעגט און אומרואיק.

זיי ווייסן איר ווערט צו זיי אליין איבערהויפט ווען מיד און נער־ווען.

און די מייסטע נוירסעס ווייסן אז

רעד ראָז טיי

"איז גוטער טיי"

צוויי קוואליטעטן — גרין לייבל און אָרענדזש פיקאָ.

דערהערט פון הינטער איר אן אויפגע־רעגטער קוויטש :

— וואס ? מעלבא איז ניט אזוי גוט ווי עמבריך ? . . . ליז וואס איר זייט ! איר האט עפעס א געהער ? איר ווייסט, וואס עס איז אזוינס קאלאוואַ־טור? פון וואנען האט איר זיך גענומען אזא מבין אויף מוזיק ? . . .

ליובא, דאקטאר רייכמאן און הודקין האבן זיך אומגעקוקט אויף אהינטער און זיי האבן דערזעען ביי א טישל א יונ־גערמאן, א קליינעס, א מאגערן, מיט שמאעל שפיציקע פלייצעס, אנגעטאן אָרעס, שפרינגט אונטער אויף זיין שטול ארויף און אראפ ווי א צעשראקענער האן, און דער מאגערער פנים איז ביי אים צעפלאמט און די אויגן בלישטשען ביי אים.

— האסטו געהערט, כינדזשיק איז אויף א מבין אויף זינגערס ! . . . ליז !

די פערזאן קענען אים, וואס דער האט נערוון כינדזשיק, איז געווען א דיקער, שטארקער מאן, מיט ברייטע אקסלען און מיט א גראבן, ריין גענאלטן פנים אן מיט גרויסע, רואיקע אקסענע אויגן. ער האט געקוקט אויף אים קאלטבלוטיק און געשמייכלט.

(פארזעצונג — שטמ)

איבעראל אין דער וועלט

פארבריצירט אין קאנאדע אונ־טער קאנטראל פון דער רעגי־רונג, גערייניקט פיר מאל און געצייטיקט אין באנד פאר יארן

געבאטלט אין 2 סייזעס :
40 אונצ. פלעשל
26 אונצ. פלעשל

Melchers
Gold Cross
Canadian Gin
Melchers Distilleries Limited, Montreal
Distillers since 1898

See the Majestic Sceneryof JASPER NATIONAL PARK

באזונט קאנאדע'ס גרויסן אלפין שפיספלאץ. קוקט, פארט, פארשט נאף, שווימט — אדער רוט.

דזשעספער פארק לאדזש

אפן ביז סעפטעמבער 30

מעגנישע טשעפאנטיס, נאף קאורס, נעוואריסטער ברויסנדיר קער סווימינג פול און אנדערע ספארט מאסליטעטן.

ניידעריקע פעירס

City Ticket Office, N.W. Cor. Main and Portage, Tel. 847 442, or write W. J. Quinlan, D.P.A., Winnipeg.

ברויסערט אויס אייער רייזע צום

פאסיפיק קאוסט און אלאסקא

1000 מייל שיף רייזע פון וואנקאווער, פארנעעמערטער פעגערזען נעשאנאל פארק

TRIANGLE TOUR
Jasper to Vancouver —to Prince Rupert —then back to Jasper. 1900 miles of vivid sights.

Travel Canadian National

W-BA

אידישע נייעס פון יענער זייט ים

אידישער אדוואקאט דערשאסן אין זיין קאנצעלאריע

פון קראקוי מעלדעט מען :

אין דער קאנצעלאריע פון אידישן אד־וואקאט, איזידאר קרעזגעל, האט זיך אפ־געשפילט א בלוטיקע טראגעדיע :

אין קאנצעלאריע איז געקומען דער אנ־געשטעלטער אין : די ניטער פון פרוי נא־לאסקא, דער 23 יעריקער יוזעף קאשינסקי, און נאך א קורצן געשפרעך מיט'ן אדוואַ־קאט, האט ער ארויסגעכאפט א רעוואָל־ווער און אויסגעשאסן אויף קרעזגעל'ן. די קויל האט דעם אידישן אדוואקאט געטראָ־פען אין בויך און אים שטערבלאך פאר־וואונדעט.

קאשינסקי איז דאן ארויסגעלאפן אויפן הויף און מיט דריי קוילן זיך אליין דער שאסן אויף טויט.

די סבה פון דער דאזיקער בלוטיקער טראגעדיע איז נאך ניט געגוג קלאר. עס איז נאר באוואוסט דאס, אז קאשינסקי איז געווען ניט נאר אן אנגעשטעלטער, נאר אויך א געליבטער פון פרוי נאלאסקא, וועלכע האט געפירט א גט פראצעס מיט איר מאן, דערביי איז קרעזגעל געווען איר אדוואקאט. ער האט אבער דעם פראצעס פארשפילט, און ווי מען רעכנט האט קא־שינסקי אים חושד געווען, אז ער האט בכיון געפירט דעם פראצעס אזוי, אז ער זאל אים פארשפילען און דערפאר באשלאָ־סען אין אים זיך נוקם זיין.

א גאנץ שטעטל האט געמאכט פסח פון מעות חיטים

פון שטעטל איזביצע, ביי לובלין, מעל־דעט מען אונז :

דער שווערער קרזיזס אין לאנד האט זיך מיט א באזונדער שארפקייט אפגערופן אויף אונזער שטעטל. איזביצע האט גע־לעבט פון תבואה מסחר, וועלכער האט היינטיקס יאר איבערגעלעבט אן אויסער־געוויינלאכן קרזיזס. חוץ דעם זיינען אין אלע ארומיקע דערפער געעפנט געווארן קאאפעראטיוון, — זעלט מען דאריבער כמעט קיין פויער ניט אין שטעטל.

נעגנג צו זאגן, אז די מעות חיטים קאַ־מיסיע אין איזביצע האט ניט געהאט ערב פסח ביי וועמען איינצומאנען עטלאכע זלאטעס, א שטעטל מיט 95 פראצענט ארימע לייט.

צום גליק האט זיך אמעריקע באצייטנס דערמאנט אן דעם שטעטל. עטלאכע טעג פאר פסח איז קיין איזביצע אראפגעקומען א געוויסער לייב וואַרמאן, א יונגערמאן וועלכער איז ערשט מיט צען יאר צוריק אוועקגעפאהרן קיין אמעריקע. ה' וואַרמאן האט מיטגעבראכט היבשע עטלאכע טויזנט דאלאר פון אמעריקאנער לאנדסלייט פאר זייערע קרובים. חוץ דעם האט ער גע־בראכט 650 דאלאר ספעציעל אויף מעות חיטים.

ס'איז תיכף געשאפן געווארן א מעות חיטים קאמיטעט, וועלכער האט פאנאנ־דערגעטיילט צו 5, 10 און 25 דאלאר אויף א משפחה, און די איזביצער אידן האבן געהאט ד' מעגלאכקייט צו מאכן פסח.

17 יאריקער בחור ווערט משוגע פון גוט, אין וואַרשע

פון וואַרשע מעלדעט מען :

משה ניטקא, א בחור פון 19 יאר, לעבט צוזאמען מיט זיינע עלטערן אויף פאנסקא גאס, דער פאטער פירט א קאמאשן וואר־שטאט, און דער זון, אויך א קאמאשן מא־כער, פלעגט איב שטענדיק העלפן.

עס איז געקומען דער קריזיס, די ניט האט אנגעהויבן אלץ אפטער אריינקוקן צו דער פאמיליע ניטקא, אין שטוב אריין, און ענדלאך האט די ארבעט זיך אינגאנצן אפגעשטעלט.

דער יונגער משה איז אריינגעפאלן אין א שרעקלאכער פארצווייפלונג, און פון עג־מת נפש און נויט האט ער באקומען א הארץ נערוואז, מען האט אים אריינגע־נעבן אין שפיטאל, ער איז דארט אפגע־לעגן דריי וואכן און זיך אומגעקערט צוריק אין זיין אלריינער היים וואו ער האט זיך צוריק באגעגנט מיט ארבעטסלאזיקייט און נויט.

דער בחור איז אריינגעפאלן אין א שטארקער מרה שחורה, און מיט א שום־טער מעסער זיך איינגעשניטן דעם האלז.

צום גליק איז די וואונד א לייכטע, און עס דראעט אים ניט קיין געפאר. דער דאק־טאר האט אבער איינגעפונען, אז ביים אומגליקלאכן הויבט זיך אן אנטוויקלען א גייסטיקע קראנקהייט, און מען האט אים ווידער אפגעפירט אין שפיטאל אריין אויף אבסערוואציע.

דער געבורט פון דעם וויסנשאפטלאכן אינסטיטוט

(שלוס פון זייט 2)

שעה'ן לאנג זיינען ביידע חשוב'ע וויל־נער קולטור־טרעגער געזעסן ביי מיר אין הויז און האבן געקליבן נחת פון די אנ־גענעמענע חסידישע געזאנגען. איך האב נעמוזט געבן מיין פארשפרעכונג צו בע־רעגשטייג'ען אז איך נעם אן זיין איינ־לאדונג צו קומען אין דעם זעלבן אונט צוזאמען מיט מיין פאטער און אפצאלן צוריק מיט א וויזיט ביי אים אין הויז.

ווען מיר האבן שוין א היבשע צייט געהאט זייער געמיטלאך פארבראכט ביי אים אין הויז האט דער אלטער און חשוב'ער מוזיקער בערעגשטיין זיך אוועקגעזעצט ביים קלאוויר און באגיי־סטערט מיטגעשפילט מיט אונז א רייע חסידישע נגונים און זיי אויך גלייך פארשרייבן אין זיין קאלעקציע פאר זיין געפאלנטן מוזיקאלישן פנקס, און א ביסל . צייט שפעטער זיי אויסגענוצט אויך פאר וויכטיקע מוזיקאלישע אילור־סטראציעס פאר זיינע לעקציעס וועגן אידישן נגון (א טייל פון זיי זיינען שוין פארעפנטלאכט געווארן אינ'ם ארויסגעגע־בענעם מוזיקאלישן פנקס).

***

איך האב זיך אפגעשטעלט אביסל ברייטער אויף א פאר פון די עצם פאק־טען פון דער ווילנער גרויסער קולטורע־לער טעטיקייט ביז דער גרינדונג פונ'ם אידישן וויסנשאפטלאכן אינסטיטוט אום צו קאנען אילוסטרירן מער בולטער די אופנים און די וועגן, וואס האבן געפירט צום געבורט פונ'ם אינסטיטוט.

לאנג און שווער איז געווען דער וועג צום געבורט פון דעם אידישן וויסנשאפט־לאכן אינסטיטוט, דערפאר אבער איז דער וואוקס פון אים זייער א שנעלער און, א פרוכטבארער.

דער נייער אינסטיטוט פון יידישער וויסנשאפט

א נייער אינסטיטוט פון יידישער וויסנשאפט

אויפגעשטעלט פון דעם אינסטיטוט פון יידישע וויסנשאפט

אין דער אלטער היים פון דער אמעריקאנער אינסטיטוט פון יידישע וויסנשאפט

אין דער אלטער היים פון דער אמעריקאנער אינסטיטוט פון יידישע וויסנשאפט

Doctors' Directory דאקטוירים

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
58 578	51 250	**דר. ס. דוש. כערמאק**, 834 מיין סטריט אפיס שטונדן פון 2—4 און 7—8 DR. J. C. BERMACK
54 107	54 107	**דר. דוש. כרענער**, 367 סעלקירק עווענין אפיס שטונדן: 3—5, 7.30—8.30 DR. H. D. ISAACS & DR. J. BRENER
26 947	53 422	**דר. א. גוטמאן**, 5—304 עווענין בלאק 265 פארטערזיש עווענין אפיס שטונדן: 10—12, 2—6 און ביי אפאינטמענטס DR. A. GUTTMAN
22 717	54 429	**דר. ס. דזשאוויש**, 404 באיר בלדג. שטונדן: 11—12 און 3—6 און ביי אפאינטמענטס DR. SIMON JAUVOISH
26 600	28 153	**דר. ה. הערשפילד**, 576 מיין סט. קאר. אלעקסאנדער עוו. אפיס שטונדן 11—1, 2—5 און 7—9 DR. H. HERSHFIELD
52 744	51 772	**דר. כ. א. וויקטאר**, קאר. סעלקירק און פאלטער (איבער דער באנק) אפיס שטונדן פון 3—5 און 7—8 DR. B. A. VICTOR
53 720	52 278	**דר. א. מאיס**, סט. דזשאנס בלאק, פריששארד און מיין אפיס שטונדן פון 2—4.30 און 7—9 DR. A. MOYSE
	52 376	**דר. דזשא. כי. מעקטעוויש**, שטונדן 2—5 און 7—9. פרויען און קינדער קראנקהייטן 500 קאלערזיש עווע., רעז. 504 קאלערזיש עווע. DR. GEO. B. McTAVISH
53 181	53 181	**דר. י. פערלמאן**, 291 כאראוס עווע., קאר. טשארלס אפיס שטונדן פון 3—5 און 7—8 DR. I. PEARLMAN
54 866	51 968	**דר. ס. קאברינסקי**, סוויט 2 קראמפ בלאק (מיין און דאפערין עווע.) אפיס שטונדן פון 3—5 און 6.30—8 DR. S. KOBRINSKY
24 480	49 763	**דר. מעקס ריידי** (עקס רעי) 283 פארטערזיש, קאר. סטיס (100 סאראנסא דזשענ. טראסט בלדג.), לעבן איטאנס שטונדן: פון 2—6 אונט און ביי אפאינטמענטס DR. MAX RADY
53 915	52 614	**דר. סעם ראדין**, ראיאל בענק בילדינג (מיין און סעלקירק) אפיס שטונדן פון 3—4 און 6—8 DR. SAM RODIN
88 916	59 473	**דר. א. ל. שובין**, אפיס שטונדן 11—12 און 2—6 אפיס: בענק אף קאמערס בלדג., מיין און אלעקסאנדער רעזידענס: 414 פטעלא עווע. DR. A. L. SHUBIN
55 111	54 917	**דר. פ. סעדזיאק**, שטונדן: 3—6 און ביי אפאינטמענט. אפיס 962½ מיין סט. רעז. 434 סאלטער סט. DR. F. SEDZIAK
		אויגן, אויערן, נאז און האלז
28 281	51 848	**דר. י. ה. בעקמאן**, 800 באיר בילדינג DR. J. H. BECKMAN
24 465	51 359	**דר. ד. מ. דזשענאף**, 830-2 סאמערסעט בלאק DR. D. M. GENOFF

Dentists Directory דענטיסטען

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
51 560	41 652	**דר. י. בן עזרא**, ב.א. 962½ מיין סט. קאר. סעלקירק DR. I. BEN EZRA, B.A.
53 720		**דר. מ. א. ברעגמאן**, סוויט 1 סט. דזשאנס בלק., 984 מיין סט. DR. M. A. BREGMAN
86 115		**דר. ס. אי. גרינבערג**, 414 באיר בילדינג. DR. S. E. GREENBERG.
52 744	39 829	**דר. א. גארדנער**, 409 סעלקירק עווע., קאר. סאלטער. (איבער דער ראיאל באנק) DR. A. GARDNER
56 056		**דר. ס. טשוירטשיל**, סוויט 1, טריק בלאק, 972 מיין סטריט. DR. S. H. CHURCHILL

היימאן און העסטרין

באריסטערס, סאליסיטארס און א. וו.
216 — מעקאינטייר בלאק — 216
טעלעפאן 21 627
מר. העסטרינס וואוינונג:
306 סט. דזשאנס עווע., טעל. 133 53

שינבריין, מאראזניק און ראבלין

Shinbane, Morosnick & Roblin
Barristers, Solicitors and Notaries
באריסטערס, סאליסיטארס, נאטאריוס
Office: 207-8 Confederation Life Bldg. 457 Main St. Opposite City Hall
טעלעפאן 21 345—6

טשערניאק, קאפשטיין און ספיוואק

Barristers, Solicitors, Etc.
460 מיין סטריט
טעלעפאן 24 591 און 24 666

א. ע. קאנטאר

ארוואקאט און נאטארי
A. E. CANTOR
אפיס: 210 נאטר דיים עווענין
טעלעפאן 89 223
רעזידענס:
103 בענערמאן עווע. טעל. 51 353

ה. שולמאן

ארוואקאט און נאטארי
געלט צו לייען אויף 6½ פראצענט
אפיס: 592 מיין סטריט
H. SCHULMAN, B.A., LL.B.
לאו אפיס
Ste. 11, 592 MAIN STREET
צווישן לאנאן און אלעקסאנדער
טעלעפאן 88 462

דייווידסאן און ראטנער

David son & Ratner
באריסטערס, סאליסיטארס און א. וו.
Barr sters, Solicitors, etc.
Office: 40 7 Avenue Bldg. Ph. 26 080
265 Porta e Ave. Winnipeg

בלוטיקע טעג

ראמאן פון אידישן לעבן אין דער צייט פון די ערשטע יאָרן פון דער וועלט מלחמה

פון י. נאָרמאן

(פארטזעצונג)

— איך גיין ארויס צו דעם שאטן בוים, וואו מיר זיינען ניט לאנג צוריק געשטאנען אונטער דער חופה.

צוקומענדיק צו יענער בוים איז ער געבליבן שטיין — איבערראשט ווען ער האט דערזעען פאר זיך א פארשקייערטע דאמע.

צום ערשטן האט ער זיך שטארק דערשראָקן און איז געבליבן שטיין א צעטומעלטער, אבער דאן האט ער צוריק געקראָגן זיין מוט און איז צוגעגאנגען צו איר. און ווי איבערראשט איז ער געווארן ווען די פרוי האט אים באגריסט און אים אנגערופן ביים נאמען.

— ווער זייט איר? — האט ראנאר ווין געפרעגט.

זי האט אראפּגעצויגן דעם שלייער און ראנגווין האט פאר זיך דערזעען די פאליאטשקע פאני יאדווינא, וועלכע האט אים אמאל געהאלפן זיך ראטעווען פון פאן בושעווסקי'ס הענט.

— וואָס טוט איר דא? — האט ראנאר געזאגט איר געפרעגט, קוים איינהאלטנדיק זיין איבערראשונג. — וואס וואלט דער קע־געזאגט ווען ער ווייסט אז איר זייט געקומען צו זיין ערגסטן שונא אין באר העלטעניש.

די פאליאטשקע האט זיך צעלאכט און געענטפערט:

— פאר דעמקע'ן — האט זי געזאגט — האב איך אזוי ווייניק מורא ווי פאר פאן בושעווסקי, וואהרט דעמקע אין אין מיר ליידנשאפטלאך פארליבט און ער איז מיין שקלאף. איך גיי וואוהין מיר געפעלט, און איך ליב וועמען איך וויל, און איצט קום איך ביי דערמאנען אן דער ליבע, וואס די האסט מיר פארשפּאר כען אין יענער נאכט, ווען איך האב דיך באפרייט פון פאן בושעווסקי'ס געפענגניש. קום מיט שלמה, איך וועל דיר איבערציין ווי א פרוי קאן ליבן.

און זי האט מיט גרויענדיקער לייד־שאפט אויסגעשטרעקט צו אים אירע הענט.

— איס איך האב אייך פארשפּראכן די ליבע אין יענער שטונדע פון מיין נויט, האן באדויער איך עס זייער. — האט ראנאוון געענטפערט מיט א פינסטערן געזיכט, אבער איך האב אייך, איר זאלט וואס שנעלער פארלאזן דעם דאזיגן פלאץ, און איר זאלט שעען גרויס לאה, וואס איך גיב אייך ניט איבער אין די הענט פון מיינע חברים, וועלכע וואלטן אייך געגעבן דעם לוין פון אייער פארראט. גייט, זאג איך אייך, וואס שנעלער פון דאנען, דען מיין ליבע געהערט צו רחל'ען אריין.

דא האט די שיינע פאליאטשקע ארויס געשטויסן א פארשטיקטן געלעכטער.

— וואס ווייסט א יינגע הון פון ליבע? — האט זי געזאגט, ביי דער זונגער מיידל אין די ליבע אן אידעאל; אבער קיין מאן שטעלט זיך ניט צופרידן מיט אן אידעאלער ליבע. די אמת'ע פרייד אין ליבע קאן מען געפינען ביי א פרוי אין אנפאנג פון אירע מיטערע יאָרן, ווייל זי האט שוין געהאט דערפאר הונגען מיט דער ליבע און זי קאן די פארלאטערן פון די מיינער. און אזא פרוי בין איך; זע, שלמה, איך בין שיין, פרייטט שענער פון דיין בלאסער רחל'ען און מיין ליבע איז זיכער הייסער, פייערדיקער און רייצנדער ווי פון א יונגער און שטעמעדיקער מיידל. קום מיט מיר, דו זאלסט וויסן, וואס עס הייסט די אמת'ע ליבע.

און פאני יאדווינא האט אים, מיט אים פעט אומגעארמט און אים ציעדריקט צו איר שטורמדיקן האלבנאקעטן שניי־ווייסן כען בוזעם.

הינטער א בוים, ניט ווייט פון, איז געשטאנען רחל, וועלכע איז געווארן איבערגעלאָזט אין מאן, איז אזוי לאנג געבליבן אויסן און זי איז געגאנגען אים זוכן. זי איז איצט געשטאנען הינטער דער בוים, האט צוגעזען די גאנצע סצענע און יעדער נערוו אין איר הערצער האט געציטערט און יעדער בלוטסטראָפּן איז געווען פארשוואונדן פון איר געזיכט. זי האט זיך צוגעהערט צו יעדן וואָרט וואס פאני יאדווינא האט געדערט צו איר מאן, און דאס הארץ האט איר צוזאמענגעדריקט און זי האט געוואָרט מיט אן איינגעהאלטענעם אטעם ווען איר מאן וועט ענטפערן. וועט ער ביי־שטיין דעם גרויסן נסיון, וואס די שיינע שלאנג האט אים אונטערגעווארפן?

און ווירקלאך, דער יונגערמאן איז געשטאנען עטלאכע מינוט אזוי ווי באטויבט. אונטער שטורמדיקע קושן פון דער שיינער און ליידנשאפטלאכער פרוי, דאן אבער, האט ער מיט זיין גאנצן אימפּעט זיך אריינגעריסן פון אירע אומארמונגען, און אנווייזנדיק איר מיט דער האנט אריים פון וואלד, האט ער צו איר געזאגט מיט כעס:

— איך קאן גארנים באגרייפן ווי אזוי א פרוי קאן זיין אזוי אומפארשעמט, אזוי טיף געזונקען צו גיין בעטען די ליבע פון מענער, וועלכע זי איז־ניין ווייס, האט כען איר. איך האב דיר, פאני יאדווינא, אומרואיק וואס איר מאן איז אזוי לאנג געבליבן אויסן און זי איז געגאנגען אים זוכן. זי איז איצט געשטאנען הינטער דער בוים, האט צוגעזען די גאנצע סצענע און יעדער נערוו אין איר הערצער האט געציטערט און יעדער בלוטסטראָפּן איז געווען פארשוואונדן פון איר געזיכט. זי האט זיך צוגעהערט צו יעדן וואָרט וואס פאני יאדווינא האט גערעדט צו איר מאן, און דאס הארץ האט איר צוזאמענגעדריקט און זי האט געוואָרט מיט אן איינגעהאלטענעם אטעם ווען איר מאן וועט ענטפערן. וועט ער ביי־שטיין דעם גרויסן נסיון, וואס די שיינע שלאנג האט אים אונטערגעווארפן?

און ווירקלאך, דער יונגערמאן איז געשטאנען עטלאכע מינוט אזוי ווי באטויבט. אונטער שטורמדיקע קושן פון דער שיינער און ליידנשאפטלאכער פרוי, דאן אבער, האט ער מיט זיין גאנצן אימפּעט זיך אריינגעריסן פון אירע אומארמונגען, און אנווייזנדיק איר מיט דער האנט אריים פון וואלד, האט ער צו איר געזאגט מיט כעס:

— איך קאן גארנים באגרייפן ווי אזוי א פרוי קאן זיין אזוי אומפארשעמט, אזוי טיף געזונקען צו גיין בעטען די ליבע פון מענער, וועלכע זי איז־ניין ווייס, האט כען איר. איך האב דיר, פאני יאדווינא, איבערגעלאָזט אין מאן, איז אזוי לאנג געבליבן אויסן און זי איז געגאנגען אים זוכן. זי איז איצט געשטאנען הינטער דער בוים, האט צוגעזען די גאנצע סצענע און יעדער נערוו אין איר הערצער האט געציטערט און יעדער בלוטסטראָפּן איז געווען פארשוואונדן פון איר געזיכט. זי האט זיך צוגעהערט צו יעדן וואָרט וואס פאני יאדווינא האט גערעדט צו איר מאן, און דאס הארץ האט איר צוזאמענגעדריקט און זי האט געוואָרט מיט אן איינגעהאלטענעם אטעם ווען איר מאן וועט ענטפערן. וועט ער ביי־שטיין דעם גרויסן נסיון, וואס די שיינע שלאנג האט אים אונטערגעווארפן?

— ראכע, שרעקלאכע ראכע פאר דער דאזיקער שאנדע! — האט זי געדערט הויך. אי, ראנאוון, דו וועסט מיר געדינקען, דו וועסט מיר געדינקען די דאזיקע מינוט. ווען דו האסט מיר אנגעפאלן שטיין, דו און דיין רחל, ביידע וועט איר מיר געדיינקען. עס וועט ניט אויעגיין קיין וואך און איך וועל דיר באווייזן וואס איך קאן.

און זי האט ארויסגעשטורמט פון דעם וואלד.

(פארטזעצונג קומט)

רעזאָלוציע אָנגענומען אויפן מאס־מיטינג אין תלמוד תורה האל וועגן בשר כשר פראגע

"אויסהערנדיק ביידע צדדים, סיי הן פארשטייער פון די קעצבים און די ערבים אריין, און סיי דעם פארשטייער פון רבנים, רבי זילבערשטיין, און אויך מר. ס. ב. רעזנין און אנדערע רערנער, באשטעטיקן מיר די פאלגנדיקע פאקטן און נעמען אין די פאלגנדיקע באשלוסן:

"ערשטנס, עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרן, אז עס האנדלט זיך דא ניט וועגן א סעגט אויף יעדער כשר פלייש אדער ניט. קיינער איז ניט דאגעגן אז מיטרען דארפן אנגענומען ווערן צו פארבעסערן די לאגע פון די רבנים און שוחטים אויך די לאגע פון א משגיח־זקנים, בית־דינים און תלמוד־תורה. עס האט דערט זיך וועגן רעזולוציען דעם אפּמאך מיט די גויאישע שלאכט הויזער. וועלכע האבן קיין אויטאריטעט ניט צו דורכפירן אזא מין אפּמאך:

"צווייטנס, עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרן, אז די קעצבים זיינען יעלעמאל געווען אין זיינען אויגן אויף פאר דער חשיבות פון פרעכן פליים, אבער אויב דו פארלאזט ניט כשרות ווי די רבנים זאָגן:

"דריטנס, די געלט איינגאמע מיט קאנטראלירט ווערן פון דערווייטלט פארשטייער פון דער גאנצער אידישער געמיינדע;

סטאָרקיפּערס אויפמערקזאם

אָקשן סייל

אן אויסערגעוויינלאכער אקשען סייל בלויז פאר דילערס

BROWN'S DEPARTMENTAL STORE

PORTAGE la PRAIRIE MANITOBA

דער גאנצער סטאק און פיקסטשורס

אינ'ם ווערט פון איבער

$24,000.00

סייל פאנגט זיך אָן

דאנערשטאג, יוני 26טן

פונקט 10 אזייגער פרי

און וועט פארגעזעצט ווערן ביז אלצדינג וועט אויספארקויפט ווערן.

אלצדינג וועט פארקויפט ווערן אָן לימיט אדער רעזערוו

אין לאטס צו צופאסן דעם טרייד

קויפט בלויז וואס איר ווילט צו אייער אייגענעם פרייז

דער סטאק באשטייט אמעריקאנישן מענערשע און באאי'ס פורניטשינגס, און קלייד, לידיס רעדי־טו־ווער און מיליגערי, מענ'ס לייד־דיס און קינדערשע שיך, דריי גודס רעגענס, בלענקעטס, סיילס, נאשאנס קרעטאנס, קראקערי, טשיינא און א סך אנדערע ארטיקלען.

פיקסטשורס

יעדע פיקסטשור אין דער דאזיגער גרויסער סטאר — ארום 30 שאו־קיסעס, 4, 6, 8 און 10 פוט, אויס־שטעלונג טישן, העט און קעפּ פיקסטשורס, וואדראב קייסעס, שפּיגלען, אוק און מאהאגאני טישן 3 סעקשאן פאלדינג שפּיגלען, שיך בענטשעס, האמפּיטונג סקוול, קעש קערער, צייט זייגער, עלעקטריק קאפע מיל און הונדערטער אנדערע פיקסטשורס. איינשליסלדיק כמעט יעדער סארט פיקסטשור, וואס ווערט געוועזט אין א גרויסער דע־פארטמענט סטאר.

מודעה!

מיר זיינען מזהיר דעם עולם, ניט נעמען קיין אינפארמאציעס פון גאס, ווען דעם וועלכע בוטשארעס עס שטייען אינטער אינז. יעדע ענדערונג זוכט אין "דאס אידישע וואָרט".

ביי היינטיקן טאג שטייען מיט אונז און פארקויפן כשר'ע פלייש די פאלגנדע זיבן בוטשארעס:

ה' פישמאן, 569 סעלקירק עוועניו
ה' ראבינאוויטש, 474 סעלקירק עוועניו
ה' גאלסקי, 43 דערבי סטריט
שיקאגא כשר מיעט מארקעט, 219 דאפערין עוועניו
ה' פנחס פרידמאן, קאָר. אייקנס און פרינטשארד
הודש מערקעט, 409 אלפרעד עוועניו
ה' יארמוס, אין ווינניפעג ביטש

די אלע אויבנדערדמאנטע זיבן בוטשארעס פארקויפן כשר'ע פלייש פון אונזערע שטאט שוחטים מיט אונזער השגחה. אין וואס אנבאלאנגט די אלע איבעריקע בוטשארעס, פארקויפן זיי נאך ביז איצט פלייש דערקלערט פון אונז ווי טרפה פלייש.

וואס אנבאלאנגט די אנפראגעס פון איינקיק, ווי אזוי מיר זאגן טרפה און נבלה אויף פלייש געקויפט פון א שוחט מיט א האלעק — איז אונזער ענטפער: ניט יעדער שוחט מעג קויפן און ניט מיט יעדן האלעק מעג מען קויפן!

גלייכצייטיק איז א געפערלאכער טעות פון די וואס דינקען אז פלייש שגעקויפט ביי א אידן איז כשר. — טרף פלייש פארקויפט פון א אידישן בוטשער איז אזוי טרף ווי טרף פלייש פארקויפט פון א גויאישן בוטשער.

מיר ווענדן זיך צו אייך נאכאמאל, מענער און פרויען, די וואס גייען נאך פארפירטערהייט קויפן פלייש ביי די געאסרטע בו־טשארעס און מאכן אייך אויפמערקזאם אז ברעכנדיק די אוטאריטעט פון די רבנים, ברעכט איר גלייכצייטיק אייער אייגענע אוטאריטעט ביי אייך אין שטוב. — אייערע קינדער, ווייסן ניט קיין דין פון כשר און טרף דירעקט פון שוחטן־ערוך אדויס, זיי ווערען ניט קיין שוחטן ערוך, זיי ווייסן כשר־און־טרף דורך די רבנים, און ווען אייער קינד וועט חלילה ברייגען הויר אדער גויאישן וואורשט צו אייך אין שטוב וועט איר אים ניט קאָנען פרעגן הלמאי ער טוט דאס, ער וועט אייך גלייך ענטפערן אז איר האט אליין געקויפט פלייש ביי בוטשארעס וואו די רבנים האבן דערקלערט זייער פלייש אלס טרף.

באטראכט זיך!

מיט כבוד,

הרב ישראל יצחק כהנאוויטש, ראש הרבנים דפה
הרב ישעיה' הלוי הורוויץ,
הרב אשר זילבערשטיין

היינט אויף דער ראדיא

CKY

ווינניפעג

3.00—מוזיק.
8.00—סטודיע פראגראם.
8.15—ליבעראלע פארטיי.
10.15—סטרונגען ארקעסטער.

CNRW 780

ווינניפעג

7.00—אינסטרומענטאלער קוואַרטעט, סאפראנא.

CJRW 499.7

פלעמינג

5.40—מוזיק.
6.15—אנקל פיטער.

CJGX 650

יארקטאן

7.15—פארטערס פריידי ראדיא שעה.

WBBM 770

6.30—שיקאגא, מוזיקאל, פראגראם.

WLW 700

6.30—סינסינאטי, ארקעסטער.

WTAM 1070

7.30—קלעוולאנד, מאטארס פארטי.

WLW 700

8.00—סינסינאטי, דראם שיפ.

WMAQ 670

8.30—שיקאגא, מוזיקאל, פראגראם.

WCCO 810

9.00—מינעאפּאליס, פיטשורס.

WMAQ 670

10.00—שיקאגא, טאנץ מוזיק.

WLW 700

11.00—סינסינאטי, פראגראם.

NEW PALACE THEATRE

היינט, מארגן און מיטוואך
ראָנאלד קאלמאן אין
"קאנדעמנד"
קאמעדיע, פאקס נייעס

אין פעלעס טעאטער

היינט ווערט אין פעלעס טעאטער גע־וויזן דאס פיל געלויבטע בילד "קאנ־דעמנד" מיט ראנאלד קאלמאן אין דער הויפט ראל צוזאמען מיט אן ערשט קלאס־סיקן עקסט. דאס איז א דורכאויס ריי־דיקן, העכסט אינטערעסאנט און שפאנ־נענדע בילד, רייך אין אינהאלט און זייער פיין געשפּילט. דאס דאזיקע בילד איז אנ־גענעם פאר'ן אויג און פאר'ן אויער. עס און הערט עס. עס ווערט אויף געשפּילט א דורכאויס ריידנדיקע פאמעריע און עס ווערט געוויזן אינטערעסאנטע פאקס נייעס.

מודעה

דער איינציקער פארטרעטער פון בית תבשיל הכולל והכנסת אורחים אין ירושלים, מר. משה ניידיטש, פארט ארויס קאלעקטן פאר דעם אנשטאלט און וועט זיין די וואך אין מאנטרעאל, אנטאריא, אין מיר־די קאמיטע, בעטן אויפנעמען אים מיט כבוד.

הרב י. י. כהנאוויטש,
הרב ישעיה' הלוי הורוויץ,
חיים לייב ווייזמאן,
גבאי און טרעשורער
מיט דער דערלויבניש פון דער אינ־דארסייאן ביורא.

יעקב קאָז ע"ה

מיר דריקן אויס אונזער טיפ־סטען מיטגעפיל צו זיין פרוי און קינדער און צו דער גאנצער פאמיליע אין זייער גרויסן פאר־לוסט. מיר ווינשן זיי אלעמען געזונטייס צו ווערן אזן מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. מאיר גוטקין
511 אלפרעד עוועניו

טאניע ראבינאוויטש ע"ה

אין טיפן טרויער אויף דעם הארציקן טויט פון אונזער גע־וועזענער פריינדין און מיר דריקן אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל צו איר מאן און קינ־דער אין זייער שווערן פאר־לוסט. נאט זאל אייך אלעמען טרייסטן און איר זאלט מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. ספּעקטער
און מר. ספערלינג

טאניע ראבינאוויטש ע"ה

מיר דריקן אויס אונזער טרויער אויף דעם פארלוסט פון זייער שוועסטער און שוועגערין צו חברה שולמאן און חבר ר. שול־מאן. מיר ווינשן אז זיי זאלן מער קיין צער ניט האבן.

סירקין ברענטש
איר. נאצ. ארב. פארב.

טאניע ראבינאוויטש ע"ה

מיר טרויערן אויף דעם פרי־צייטיקן טויט פון אונזער גע־וועזענער פריינדין און מיר דריקן אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל צו איר מאן און קינ־דער אין זייער שווערן פאר־לוסט. נאט זאל אייך אלעמען טרייסטן און איר זאלט מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. ספּעקטער
און מר. ספערלינג

פארגעלעגט מעמדרס ארדערס צו דעם אונ־טערצייכנט, און אינגאנצן "מענדער פאר וואהרע עקסטענשאן, תעקא, מאנ.," ווערן אנגע־נומען ווערן ביז 12 אויגער ביינאכט דרייטיק־טייזינג, דאנערשטאג, יוני 10, 1930 פאר דער קאנסטרוקציע פון אן עקסטענשאן צו דעם האפן אין תעקא, סעלקירק דיסטריקט, מאנ.

פרעגער און אנדערע פון קאנטראקט קאן מען זעען אין סעקרעטאריעס און פארמס פון טענ־דער צו באטיען אין דעם דעפארטמענט, און די אפיסעס פון דעם דיסטריקט אינזשענער, קאפ־טאנס בילדינג, ווינניפעג, מאנ. בידערס עסט־טשענדיק, 401 נאטרדיים אינוועסטמענט בילד־דינג, ווינניפעג, מאנ. אויך אין די פאסט אפיס־סעס, רייווערטאן, מאנ. און תעקא, מאנ.

טענדערס ווערן ניט געגומען ווערן אין אנבאר־טראקט שיין עטאמאט אויף עדרהטקע פארמעס צוגעשטעלט פון דעם דעפארטמענט אין אין אנ־דראנג מיט די אנגעגעבענע דארטן אנזייעדיגע.

זייטיר עקסטיר מיט באנלייטס זיין מיט אן אנ־גענומענעם טענדער פון א געשארעדערער באנק צאכאר עוס מיניסטער פון פאבליק וואָרקס, אין פארלייך צו 10 פראצענט פון דער סומע פון טענדער, באנדס פון דאמיניאן אף קאנאדע אדער פון דער קאנאדע נאציאנאלער איינבאן קאפ־פאני ווערן אויך אנגענומען ווערן אלס סעקיו־ריטי אדער באנדס און א טשעק אויס פארלאנג צו אפּסאן א פארשייעדענע סומע.

באמערקונג — בלויז פרייטס קאן מען באמוטען אין דעם דעפארטמענט דורך דעפּאזיטן אן אנגע־נומענע טענדער דורך דעפּאזיטן אן אנגע־נומענע טענדע פאר דער סומע פון $20.00 צאר־באר צום מיניסטער פון פאבליק וואָרקס, וואס וועט צוריקגעגעבן ווערן אויב דער אנבאטער וועט נעמען א רעזולטאט אנבאט.

ביי אדרעס,
N. DESJARDINS,
Secretary.
Department of Public Works,
Ottawa, June 16, 1930.

טראסטיס סייל

סטאק פון דריי גודס, בוטס און שיך, קראקערי, גלאסערס, אין

Saltcoats, Saskatchewan

ביי אקשען וועט פארקויפט ווערן אין אפיס פון דער טרייסטיס טראסט קאמפ., 400 יונייאן טראסט בילדינג, ווינניפעג, מיטוואך דעם 25טן יולי, 1930, 11 אייר פאר־נאכמיטאג, צו א דייט איינפן דאלאר דער סטאק און פיקסטשורס. וואס באלאנגט צום עסטיס פון

JEAN S. MANBY

סטאק לויט'ן אינוועטאר — $3.191,76
פיקסטשורס לויט'ן ליסט — 850.00

$4.041.76

טערמס—קעש. אדער איינפּערטל קעש, באלאנס אין צוויי, פיר און זעקס מאנאטן, מיט אינטערעסט צו א דייט פון זיבן פראצענט פער אנום סעקיורד. דעם סטאק קאן מען באטראכטן אויף'ן פּלאץ אין מארטלאנד, מאסקאטשעוואן. דעם אינווענטאר און אנדערע אינפארמאציע קאן מען באקומען ווענדנדיק זיך אין אפיס פון די אינגענערינגזנטע.

ראטערס אין ווינניפעג, אין מאניטאבא, דעם 20טן טאג אין חודש יוני, 1930.

THE TRADERS TRUST COMPANY
Union Trust Building
Winnipeg, Man.

צו אלע אידישע פרויען אין ווינניפעג

עס איז ניטא קיין בעסערע שפּייז אין דער וועלט, ווי א

זעמל, ראגאל אדער ביגל, מיט פוטער

פון דער

ניו־יארק בעקערי

צעשניטן ווי א סענדוויטש סטייל פאר אייך אליין און פאר אייערע קינדער. די דאזיגע געבעקס איז זייער געשמאק און באַ'טעמ'ט

מיר נוצן די בעסטע ראָגין הוד מעל

פרעגט אייער סטאָרקיפּער פאר זיי

Classified Section קלאסיפייד סעקשען

ספּעציעלע פרייזן פאר ארווערטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפּטיילונג:

איין מאל, 5 ס. פער "אנייט ליין"		פאר 3 מאנאטן,	$2.15 "
פאר א וואך, 20 ס.	"	פאר 6 מאנאטן,	$4.00 "
פאר א מאנאט, 75 ס.	"	פאר 1 יאר,	$7.50 "

:: צו פארקויפן ::
FOR SALE

א מציאה פאר דעם וואס ווייסט

7 רום פולי מאדערן הויז אין ערשט קלאסיקן צושטאנד אין מאקריי עוועניו, ניט ווייט פון מיין סטריט. פרייז $3.800

7 רום נייע סטאקא הויז מיט א באַ־הייצטער סאו רום, אוק פינישינג, אוק פלארס, פייער פּליים, אן אלע אנדערע מאדערנע איינריכטונגען, א גוטער נאַ־ראדזש. רייזער לאט 300 פוס טיף, אין געענוואוד קרעסענט, שענסטער נעבנט אין דער נאָרט ענד. קאסט $9,000. — פרייז $6,500.

סוויטס צו פארדענטן אין גלאַב אפּארט־מענטס, דענפרייו אפּארטמענטס און אנ־דערע.

6 רום באנגאלאו, הייסע וואסער באַ־הייצונג, אוק פינישינג, אוק פלארס, און עלעקטרישע פיקסטשורס, אויסגעפינישט אין פוירסט קלעס קאנדישן, וואורמער גאראדזש, אין בעסטן לאקיישן אין דער נאָרט ענד, צווייטער בלאק פון מיין סט. פרייז $5,750. א גרויסע מציאה.

פולי מאדערן הויז 8 רומס, אוק פלארס שיינע ליכטיקע צימערן, אויסגעפיקסט אין פוירסט קלעס קאנדישן, גאראדזש פאר צוויי קארס. 66 פוס לאט. פרייז — $5.000. אין איינער פון די שענסטע גע־גענדן אין דער נאָרט ענד. צווייטער בלאק פון מיין סט. א גרויסער סנעפ.

סוויטס צו פארדענטן אין פארשיידענע אפּארטמענטס אין דער נאָרט ענד.

אינשורענס פאר אלערליי צוועק. געלט צו לייען אויף 6½ פּראצענט.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאָנס 761 55 און 53 807

צו פארקויפן איינגעבראכענע פערד צום שפאן און צוים און סעדל פאנעס. זיך ווענדן צו

D. MACDONALD
150, 2nd St., N.E.
Medicine Hat, Alta.

צו פארקויפן 2 טשעסטערפילד סעטס — איינער א שפאנל נייער — יעדער סעט אנטהאלט 3 שטיק. זיך ווענדן טעלעפאָן 51 652 נאָך 6 אוונט.

צו פארקויפן א נייע דוראנט דע לוקס 6 קאר, געמאכט אינגאנצן 500 מייל. איר געווינט $450.00. פארקאָן די שטאט און מיט פארקויפן. ווענדן 752 מעקערדמאט עוועי. סוויט 12.

הייזער צו פארקויפן

אלפרעד עוועניו. אדום מיין סטריט, א גוטע 6 רום, סעמי מאדערן הויז, $2.500 מיט $500 קעש. רופט אפּ:

MR. LAWRIE, OF
J. J. SWANSON & CO. LTD.
601 Paris Bldg., Phone 26 349
or Evgs. 503-007

:: צו פארענטן ::
FOR RENT

צו סובלעטן א שיינעם 4 רום סוויט. רענט צוצופּאסן דעם קאסטאמער. זיך ווענדן אין סוויט 7 באלטיק אפּארטמענטס.

צו פארענטן א רום פאר איינעם אדער צוויי פערזאָן, מיט אדער אן באדד. זיך ווענדן אין 616 פרישארד עוועניו, טע־לעפאָן 52 184.

ווינניפעג ביטש, צו פארענטן אויף נוט. 8 אייליער, א 6 רומיקן קאטעדזש, אינ־גאנצן געפורנישט. ווענדן בייליק פאר'ן גאנצן סעזאן. טעלעפאָנירט 58 853

צו פארענטן א 7 רום הויז אויף אלפרעד עוועניו איסט. אדום רייזער, אין גוטן צושטאנד. ווענדן אין 287 אלפרעד עוועניו.

דריי רום סוויט צו פארענטן מיט עלעק־טרישן אויוון, הייסע וואסער. קאן שוין אריינמופּן. 366 רעדוואוד עוועניו.

צו פארענטן א 7 רום הויז מיט זומער קיטשן, פולי מאדערן, הייסע וואסער, אויף גאראדזש פאר דריי קארס. קאן רענטן מיט די גאראדזשעס אדער אן. ווענדן 393 רא־פעריין עוועניו, טעלעפאָן 52 165.

צו פארענטן איינע אדער צוויי רומס, מיט א נעז אויוון. טעלעפאָן אין הויז. אויך הייסע וואסער. זיך ווענדן אין 396 באיד עוועניו.

גימלי—צו פארענטן א 5 רום געפוירי־נישטן קאטעדזש אין גימלי, אויף מיין סט. נאענט צום לייק. האט אן אויוון און איין באקס. ווענדן אין 375 אלפרעד עוו. טעלעפאָן 55 310.

א פארהייראטע פארל. מיט איין קינד פארלאנגט צוויי רומס מיט א באונדער קיך, הייסע וואסער אן באד. דאונסטערס פארגעצויגן. זיך ווענדן דירעקט צו מ. טאביז, סוויט 16 קארמען אפּארטמענטס, באראוס עוועניו. אדער טעלעפאָנירן 51 424

נעשעפט געלעגנהייטן
Business Opportunities

געשעפטן פארלאנגט

מיר האבן איצט א גרויסע צאל אנ־פראגן פאר סטאָרס און מאנופעקטשור־רינג געשעפטן אין שטאט און קאנטרי. פארלאנגט עטלאכע סטארס אין נאָרט ענד מיט אדער אן א געביידע. דזשענע־ראל סטארס פארלאנגט וואס וועלן בייטן אויף גוטע שטאטיקע פראפּערטי און קעש. מאנופעקטשורינג ביזנעס פארלאנגט. גרויסע אדער קליינע, אדער פארטנער־שיפּס פראפּאזישאנס..

ווענדעט זיך גלייך צו

ח. פערלמאן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
96 Main Street Phone 51 000

ארווערטייזט אין "דאס אידישע וואָרט"— עס וועט זיך אויך באצאלן

:: פערזענלאכעס ::
PERSONAL

פליכטוואטע מענער — נייע האר —
אין 10 ביז 60 טעג גאראנטירט; שארבן קרעזע, דענדראה, שארבן עקזעמא, גע־היילט דורך פערזענלאכער באהאנדלונג

FRANKS, 207 Montgomery Bldg.
215½ Portage Ave.

א סך באשטעטיקונגען אויפן פארלאנג

SIMPSON & COMPANY
בייליפס
לייסענסד און באנדעד
ד. סימפסאן, מענעדזשער.
404 McINTYRE BLOCK PH. 88 008

געלט!
פאר אייערע באלדיקע נויטן
$50 ביז $500
צווילף מאנאטן צו באצאלן עס צוריק. ריזאנייבל רייטס. פינקטלאכע באהאנדלונג. שטריינג פארטרויליאך
אפן טעגלאך ביז 7.30 נאכמיטאג.
General Loan and Insurance Agency
718 Somerset Block, Winnipeg
Phone 24 789

R. B. ORMISTON
פלאָריסט
צוויי סטארס צו אייער באדינונג
96 Osborne St., Phone 42 386
340 Portage Ave., Phone 24 791
בלומען טעלעגראפירט איבעראל

פאונדריישאנס פאר מצבות געמאכט און פארריכט פאר אייער צופרידנהייט.
JOHN SCHALER
Phone 5993921

A. MUIR
אוטאָמאָביל־ריזירטער
דוקא פיניש־ינג סטייישאן
פענדערס און באדי ריפּעירס
376 FURBY ST.
PH. 33 255

איינפאכע און פענסי דעקאָרייטינג
פיינטינג און סיינס
R. RIGGS
Phone 25 217

טעלעפאָנס: אפיס 157 53; רעז. 58 777

פארוואס צאָלן מער?
עקאנאמיזירט ביי קויפן פעקאנד הענד לאסטער.
THE P. RUDYK & SON BUILDING & WRECKING CO.
"אלע סארטן נוצלאכע ביי פאטעריאלן"
יארדס: קאר. ארלינגטאן סט. און מאונטען עוועניו
שטעלע דעליווערי
אפן אונטן

Auto Metal and Upholstery Co.
אוטאָ באדי ארבעט, פענדערס, ראדיאיר־טארס, טאפּס, סיט קאווערס, טרימינגס, ראדיאיטאר קאווערס און א. וו.
198 Garry St., cor. St. Mary's Ave.
Phone 86 996

אייער אלטע מעבל געמאכט נייע
און טאקע ביי אייך אין דער היים.
בעסטע ארבעט פאר ביליקסטע פרייזן
רופט מיך אָפּ 23 269

גראָז־ערד סידינג
שווארצע ערד און ראטער מענער ביים לאד אדער בעג. סינדערס, בריק באטס און שטיינער פאר דרייוו־וועגס. דרייוו־וועגס און וואקס געגויס. גאראדזשעס און פויר־ניטשור געמופּט. אפּשאטונג מיט פאר־גענינג געגעבן.
DITCHFIELD & OAR
Office Phone 31 647 אוונט. 72 059

לייף אינשורענס
בעסער צו האבן א פאליסי אין ניט דארפן עס, אייערער דארפן דאס אין ניט האבן..
P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Chambers
Phone 89 688

פארלאָרענע

טעלעפאָן קאלס ווען איר זייט ניטא אין דער היים אדער איר זייט אוועקגעפאָרן, לאזט אונז זיי אויפנעמען.
PUBLIC STENO.
307 Mining Exchg. Bldg., Ph. 29 490

ארבעטער פארלאנגט
HELP WANTED

פארלאנגט א סיילסמאן מיט א קאר צו ארויספאָרן צו בילדערס און קאנטראקטארס צו פארקויפן א שנעל פארקויפנדן פאטענטירטן סקאפאלד ברעקעט. דער ריכטיקער מאן קאן מאכן געלט. זיך ווענ־דען פון 6 ביז 7.30 נ. מ. אין 65 פאלסאן עוועניו.

:: שטעלע פארלאנגט ::
SITUATION WANTED

א יונגער באי פון דער אלטער היים פאר־לאנגט א שטעלע. ווייסט אין פוטערוואַרג דערפאהרונג און דזשענעראל סטאר ביזנ־נעס און אין קענדלען אייער. רעדט דייטש רוטעניש און פוילוש. זיך ווענדן אין 375 אלפרעד עוועניו.

א יונגע מיידל מיט עקספּיריענס אין פרוט און קאנפעקשאנערי און לייט לאנטש ביזנעס פארלאנגט א שטעלע. ווייליק צו ארבעטן. טעלעפאָנירט 55 407.

א באַ', 17 יאר אלט, איז ווילליק צו אר־בעטן אויף א פאַרם. א אידישער פאר־מער זאל זיך אפרופן צו
S. WEINSTEIN
646 Magnus Ave. Winnipeg